

RAPORTEJA 122

KYLÄTOIMINNAN TILA MAASEUTU- TYYPEITTÄIN JA MAAKUNNITTAIN

VESA ROUHIAINEN

KYLÄTOIMINNAN TILA MAASEUTUTUTTYYPEITTÄIN JA MAAKUNNITTAIN

VESA ROUHIAINEN

Julkaisija	Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti www.helsinki.fi/ruralia	
	Kampusranta 9 C 60320 SEINÄJOKI	Lönnrotinkatu 7 50100 MIKKELI
Sarja	Raportteja 122	
Kannen kuva	Rural Studiesin kuva-arkisto	
ISBN	978-952-10-8497-3 (pdf)	
ISSN	1796-0630 (pdf)	

ESIPUHE

Kylätoiminnalla on Suomessa pitkä historia, joka kumpuaa vapaasta kansalaistoiminnasta ja kulttuurimme elävästä paikkaperustaisuudesta. Paikalliset identiteetit ja paikallisuuden arvostus eri muodoissaan luovat tärkeän perustan ihmisten luovalle kiinnostukselle omaa elinympäristöä kohtaan. Paikkaperustaisuus ei ole globaalin verkottumisen vastakohta, vaan osa sitä. Ihmisten paikallinen aktiivisuus sitoo verkostot ja virtaukset käytännön elämään ja helpommin hallittavaan kontekstiin. Paikallisesti luova Suomi on myös muutostekävä.

Käsillä oleva raportti liittyy kiinteästi Kylätoiminnan tilaa tarkastelleeseen tutkimukseen, jonka tavoitteena oli hahmottaa kokonaiskuva suomalaisesta kylätoiminnasta 2010-luvulla. Meitä tutkijoita kannusti työhön havainto, että kylätoiminnan tutkimus oli hajautunut melko pienillä aineistoilla ja rajatuilla näkökulmilla tehdyiksi tutkimuksiksi. Kylätoimintaa ei oltu laajemmin ja valtakunnallisilla aineistoilla tutkittu aikoihin. Edellinen laaja kylätoimintaa koskeva kyselytutkimus on 1990-luvun alusta. Tilanteen korjaamiseksi toteutettiin Kylätoiminnan tila 2010 -tutkimushanke, jonka aineisto koottiin valtakunnallisella kyselyllä.

Kylätoiminnan tila 2010 -tutkimuksen toteutti tutkimusryhmä, jossa toimivat tutkimusjohtaja, HT Torsti Hyyryläinen, FT Sirkku Piispanen, FM Päivi Pylkänen ja FM Vesa Rouhiainen Helsingin yliopiston Ruralia-instituutista sekä professori Hannu Katajamäki Vaasan yliopistosta. Tutkimusryhmässä nousi esiin kysymys kylätoiminnan mahdollisista alueellisista eroista: millaista kylätoimintaa on erilaisilla maaseuduilla ja eri puolilla Suomea? Kysymys nähtiin kuitenkin siinä määrin laajana ja erillisenä, että siihen päätettiin tarttua erikseen myöhemmin. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä osoittikin vuonna 2012 pienen erillisen rahoituksen kylätoiminnan alueellisten erojen analysoimiseen aiemmin kerätyn aineiston pohjalta. Nyt käsillä oleva raportti on näin muodostuneen jatkohankkeen tulos. Hankkeen tutkijana toimi tutkimusryhmän jäsen FM Vesa Rouhiainen.

Kiitämme Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmää, jonka esityksestä maa- ja metsätalousministeriö rahoitti myös tämän kylätoiminnan alueellisia erityispiirteitä tarkastelevan hankkeen. Kiitämme hankkeen tutkijaryhmää yhteistyöstä sekä taittotyön osaavasti tehnyttä Ruralia-instituutin Jaana Huhtalaa.

Mikkelissä kesäkuussa 2014

Torsti Hyyryläinen

Vesa Rouhiainen

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	7
ABSTRACT	9
1 JOHDANTO	11
1.1 Taustalla kylätoiminnan tila 2010 -tutkimuksen aineisto	11
1.2 Kylätoiminnan tarkastelu maaseututyypeittäin ja maakunnittain	11
1.3 Kyselyyn vastanneista melkein 40 % harvaan asutulta maaseudulta	12
2 PALVELUT KYLISSÄ	13
2.1 Kirjasto- ja taksipalvelut yleisimpiä	13
2.2 Maakunnittaisia eroja palveluvarustuksessa	14
2.3 Palvelujen omaehtoinen järjestäminen ei ole kovin yleistä	14
3 KYLÄTOIMIJIAT JA TOIMINTA-ALUEET	15
3.1 Tyypillinen kylätoimija on yli 50-vuotias	15
3.2 Kylätoiminnan alueet ovat pieniä	16
3.3 Kokoonnutumiset alle 10 henkilön voimin kerran kuukaudessa	16
3.4 Verkkosivuilla ja jäsentiedotteilla tietoa toiminnasta	17
3.5 Kyläsuunnitelma tehty ainakin yhden kerran	17
4 KESKEISIMMÄT AKTIVITEETIT	19
4.1 Yhteisten tapahtumien järjestäminen toiminnan runkona	19
4.2 Maakunnittaisia eroja toiminnassa	20
5 YHTEISTYÖ	21
5.1 Kunta on tärkein yhteistyökumppani	21
5.2 Harrastustila- ja paikka-asioissa yhteistyötä kunnan kanssa	22
5.3 Ydinmaaseudulla tunnetaan toimintaryhmät parhaiten	22
5.4 Hanketoiminta aktiivisinta ydinmaaseudulla ja Pohjanmaalla	24
5.5 Maakunnalliset kylien yhteenliittymät ja Suomen kylätoiminta ry	25
5.6 Toiminnan painotuksissa eroja maakunnittain	26
6 KYLÄTOIMINNAN KAUTTA VAIKUTTAMINEN	29
6.1 Osallistumisen vähäisyys ja tehtävien kertyminen samoille henkilöille	29
6.2 Onko kylätoiminnalla pystytty vaikuttamaan alueen elinoloihin?	30
7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	31
7.1 Perinteistä kylätoimintaa	31
7.2 Maaseututyypittäisiä eroja	31
7.3 Maakunnittaiset erot	34
KIRJALLISUUS	37
LIITE 1. Kylätoiminnan aktiviteetit	38
LIITE 2. Kyselylomake	39

TAULUKOT

Taulukko 1. Kyselyyn vastaajat maaseututyypin mukaan	12
Taulukko 2. Kyselyyn vastaajat maakunnittain.....	12
Taulukko 3. Kylätoiminnan aktiivisuuden osatekijät.....	34
Taulukko 4. Kylätoiminnan aktiivisuus maakunnittain.....	35

KUVAT

Kuva 1. Kylien yleisimmät palvelut maaseututyypeittäin	13
Kuva 2. Kylätoimijoiden ikä maaseututyypeittäin.....	15
Kuva 3. Kylätoiminnassa mukanaolovuodet maaseututyypeittäin.....	15
Kuva 4. Toiminta-alueiden asukasmäärät maaseututyypeittäin vastaajien arvioimina	16
Kuva 5. Kylätoimijoiden kokoontumiset maaseututyypeittäin.....	16
Kuva 6. Tiedotus ja viestintä kyläyhteisöissä maaseututyypeittäin.....	17
Kuva 7. Kyläsuunnitelmien teko kyläyhteisöissä.....	18
Kuva 8. Viimeisimmän kyläsuunnitelman laadinta-ajankohta maaseututyypeittäin	18
Kuva 9. Kyläyhteisöjen suosituimmat toimintamuodot maaseututyypeittäin.....	19
Kuva 10. Kyläyhteisöjen kymmenen tärkeintä yhteistyötahoa maaseututyypeittäin.....	21
Kuva 11. Kyläyhteisöjen tekemä yhteistyö kunnan kanssa.....	23
Kuva 12. Toimintaryhmän tunnettuus maaseututyypeittäin.....	23
Kuva 13. Kyläyhteisöjen tekemä yhteistyö toimintaryhmien kanssa maaseututyypeittäin	24
Kuva 14. Kyläyhteisöjen toteuttamien hankkien lukumäärä viiden vuoden (2005–2009) aikana.....	24
Kuva 15. Kyläyhteisöjen suhteet SYTY:yn ja maakunnallisiin kylien yhteenliittymiin.....	25
Kuva 16. Kylätoiminnalla vaikuttaminen, täysin ja jokseenkin samaa mieltä väitteisiin	29
Kuva 17. Näkemyksiä siitä, onko kylätoiminnalla pystytty vaikuttamaan alueen elinoloihin ja kehitykseen	30
Kuva 18. Kyläyhteisöjen näkemyksiä peruspalvelujen tuottamisesta	33
Kuva 19. Kylätoiminnan aktiivisuus maakunnittain.....	35

TIIVISTELMÄ

Ajantasaisen kuvan saamiseksi suomalaisesta kylätoiminnasta toteutettiin Kylätoiminnan tila 2010 -hanke, jossa tutkittiin millaista kylätoiminta on Suomen 2010-luvun alussa. Tutkimuksen aineistona toimi postikysely - kaikille Suomessa toimiville kylätoimintaa harjoittaville yhteisöille. Tässä raportissa hyödynnetään em. tutkimusta varten kerättyä laajaa postikyselyaineistoa.

Raportissa tarkastellaan kylätoiminnan muotoja ja aktiivisuutta erilaisilla maaseuduilla sekä eri maakunnissa. Millaisia eroja ja painotuksia kylätoiminnassa on eri puolilla Suomea? Miten kylätoiminnan muodot poikkeavat kaupungin läheisellä maaseudulla, ydinmaaseudulla tai syrjäisellä maaseudulla?

Maaseututyypeittäin tarkasteltuna kylätoiminta on aktiivisinta ja monipuolisinta ydinmaaseudulla. Kaupungin läheisellä maaseudulla kylätoiminta on myös suhteellisen aktiivista, mutta poikkeaa jonkin verran sisällöltään ydinmaaseudun kylätoiminnasta. Ydinmaaseudulla toiminnassa korostuvat perinteiset kylätoiminnan muodot, kun kaupungin läheisellä maaseudulla mm. liikenne-, kaavoitus- ja muut infrastruktuuriasiat ovat suuremmissa roolissa. Syrjäisellä tai harvaan asutulla maaseudulla kylätoiminta on juuri harvan asutuksen ja pitkien etäisyyksien vuoksi vähäisintä. Maakunnittaisessa tarkastelussa nousee muutamien maakuntien kyläyhteisöjen toiminta muiden edelle. Pohjanmaalta ja Kainuusta löytyvät aktiivisimmat ja toiminnaltaan monipuolisimmat kylätoimintaa harjoittavat yhteisöt.

ABSTRACT

In 2010 was implemented a research project called “State of village action movement”. It was the first comprehensive study about village action movement in Finland since 1990’s. The research was based on postal questionnaire. The large data, over 1 000 forms, has been exploited in this publication.

There are two main questions in this research. The first one is that are there differences in village action movement between different kinds of rural areas? Finnish communities (348 in year 2009) can be divided into four groups: 1. cities (and towns), 2. rural areas near the cities, 3. primary rural areas and 4. remote rural areas. The second point of interest is that are there differences in village action movement between different parts of Finland?

Primary rural areas has the most active and diverse village action and actors. Rural areas near the

cities have also very active players, but the contents of the action is a little bit different than in primary rural areas. There are quite a traditional forms of village action in primary rural areas whereas in rural areas near the cities things like traffic and infrastructure matters are in a big role. There is not very much village action in remote rural areas because of long distances and sparse population.

We can observe some differences in village action in different parts of Finland. The most dynamic village action movements and players are in Ostrobothnia and Kainuu. In Ostrobothnia there is a long tradition to make things together whereas in Kainuu the new model of governance has get more power but also duties for local actors.

1 JOHDANTO

1.1 TAUSTALLA KYLÄTOIMINNAN TILA 2010 -TUTKIMUKSEN AINEISTO

Kylätoiminta voidaan määritellä kansalaisten omaehtoiseksi toiminnaksi, jonka tavoitteena on parantaa omia elinoloja sekä edistää paikallista kehitystä. Kylätoiminnan tila 2010 -tutkimuksen (Hyyryläinen ym. 2011)¹ tarkoituksena oli hahmottaa ajantasainen kokonaiskuva suomalaisesta kylätoiminnasta. Tutkimuksessa tarkasteltiin suomalaisen kylätoiminnan laajuutta, aktiivisuutta ja tavoitteita. Tutkimuksessa selvitettiin myös sitä, millaisiksi kylätoiminnan vaikutusmahdollisuudet koetaan ja mihin instituutioihin kylätoiminta kytkeytyy. Yhtenä näkökulmana oli muutos: miten kylätoiminta on muuttunut sekä millaisia ovat kylätoiminnan tulevaisuudennäkymät? Kylätoimintaa koskevalle tiedolle nähtiin tarve, koska edellinen valtakunnallisesti kattavaa aineistoon perustuva kylätoimintaa käsitellyt kyselytutkimus tehtiin 1990-luvun alkupuolella (Laurila 1993).

Käsillä oleva raportissa on käytetty Kylätoiminnan tila 2010 -tutkimuksessa kerättyä valtakunnallista kyselyaineistoa. Kysely lähetettiin tiedossa oleville kylätoiminnan paikallisorganisaatioille. Osoitetiedot kerättiin kylien maakunnallisten yhteenliittymien kautta sekä kuntien ja kylien omilta verkkosivuilta. Lomake postitettiin 3 723 henkilölle. 150 toimijalle lähetettiin suomenkielisen lomakkeen ohella myös ruotsinkielinen kyselylomake. Lomakkeen vastaanottajat eivät vastanneet omasta, vaan edustamansa yhteisön puolesta, joiden toiminta-alueet ovat usein perinteistä kylää suurempia. Kysely suoritettiin keväällä 2010. Kyselyyn saatiin 1 086 vastausta ja vastausprosentiksi muodostui 29,2.

1.2 KYLÄTOIMINNAN TARKASTELU MAASEUTUTYYPEITTÄIN JA MAAKUNNITTAIN

Tässä raportissa kylätoiminnan tilaa tarkastellaan nelipohjaisella maaseututyypijaotuksella: kaupungit, kaupunkien läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu (Suomen maaseututyypit 2006). Vuoden 2009 tilanteen mukaan Suomessa on 55 kaupunkikuntaa, joista jotkin ovat kuntaliitosten seurauksena suuria pinta-alaltaan ja sisältävät laajoja maaseutualueita. Kaupunkien läheiseen maaseutuun kuuluu 67 kuntaa, joista päivittäinen työssäkäynti kaupunkiin on yleistä. Kaupunkien läheisellä maaseudulla on kaikkein monipuolisimmat kehittämismahdollisuudet, väkiluku lisääntyy ja seutuistuminen etenee. Ydinmaaseutu (107 kuntaa) ulottuu työssäkäyntialueita laajemmalle. Ydinmaaseudulla on keskimääräistä enemmän alkutuotantoa, mutta myös teollisia keskittymiä. Suuret keskukset ovat suhteellisen etäällä ja alueella on voimakkaita kuntakeskuksia ja kyliä. Ydinmaaseutu painottuu Etelä- ja Länsi-Suomeen. Harvaan asutulla maaseudulla (aiemmin käytetty myös termiä syrjäinen maaseutu, 119 kuntaa) elinkeinorakenne on yksipuolinen, etäisyydet pitkiä ja väestö vähenee. Luonto rajoittaa Itä- ja Pohjois-Suomeen painottuvan harvaan asutun maaseudun alkutuotantomahdollisuuksia.

Toinen tarkastelunäkökulma on maakuntatasoinen eli raportissa tarkastellaan, onko kylätoiminnassa havaittavissa eroja maakuntien välillä. Kun tekee tulkintoja kylätoiminnasta maakunta- jaotuksella, kannattaa pitää mielessä, että maakunnat ovat kooltaan erikokoisia ja kylätoimintaa harjoittavien yhteisöjen koko ja määrä vaihtelevat paljon. Myös analyysin taustalla olevan kyselyn vastausaktiivisuus vaihteli maakunnittain. Lisäksi viimeaikaiset kuntaliitokset kannattaa huomioida kylätoimintaa maakuntatasoisesti arvioitaessa. Esimerkiksi Kymenlaaksossa Kouvolan kaupunki pitää sisällään useita aiemmin itsenäisiä kuntia, joiden varsin isotkin keskustaaajat näyttäytyvät tässä tutkimuksessa kyläkeskuksina. Ja toisaalta esimerkiksi Lapissa on muutamien asukkaiden asuttamia kyliä. Varsinais-Suomi poikkeaa myös

¹ <http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Julkaisu22.pdf>

muista maakunnista siinä, että siellä on paljon pieniä kuntia, joissa ei kuntakeskuksen lisäksi ole välttämättä kovin montaa muuta kylää. On selvää, että nämä eroavaisuudet näkyvät kyselyn vastauksissa ja luovat hyvin erilaisen pohjan kaikelle toiminnalle ja kehittämiselle kylissä.

1.3 KYSELYYN VASTANNEISTA MELKEIN 40 % HARVAAN ASUTULTA MAASEUDULTA

Vastaajien (n=1 086) edustamat kylätoimikunnat tai muut kylän kehittämisestä vastaavat yhteisöt jakaantuvat maaseututypeittain alla olevan taulukon mukaisesti. Havaitaan, että vastaajista miltei 40 % on harvaan asutulta maaseudulta (taulukko 1).

Taulukko 1. Kyselyyn vastaajat maaseututyyppin mukaan.

Maaseututyyppi	saadut, %
Harvaan asuttu maaseutu	38,1
Ydinmaaseutu	23,2
Kaupunkien läheinen maaseutu	13,1
Kaupungit	25,5
Yhteensä (n=981)	100,0

Taulukko 2. Kyselyyn vastaajat maakunnittain.

Maakunta	lähetetyt, % (n=3 723)	saadut, % (n=984)	ero, %
Uusimaa	4,4	4,8	+0,4
Varsinais-Suomi	7,9	6,4	- 1,5
Satakunta	3,9	4,1	+0,2
Häme	7,1	6,8	- 0,3
Pirkanmaa	8,4	7,9	- 0,5
Kymenlaakso	5,1	5,7	+0,6
Etelä-Karjala	4,8	4,4	- 0,4
Etelä-Savo	5,8	4,8	- 1,0
Pohjois-Savo	7,0	8,3	+1,3
Pohjois-Karjala	6,3	6,8	+0,5
Keski-Suomi	5,5	7,1	+1,6
Pohjanmaa (ent. Vaasan lääni)	11,7	11,4	- 0,3
Pohjois-Pohjanmaa	8,7	5,0	- 3,7
Kainuu	4,0	5,4	+1,4
Lappi	9,4	11,2	+1,8
Yhteensä	100,0		

Taulukkoon 2 on koottu lähetetyt ja saadut lomakkeet. Lähetetyt -sarake kuvaa maakunnan alueella toimivien kyläyhteisöjen osuutta kaikista Suomen kyläyhteisöistä. Saadut -sarakeesta nähdään kyseisestä maakunnasta saapuneet vastaukset. Ero -sarake paljastaa, mitkä alueet ovat tuloksissa ali- ja mitä yliedustettuina. Pohjois-Pohjanmaalla, Varsinais-Suomessa ja Etelä-Savossa on vastattu keskimääräistä laisemmin, mutta Lapissa, Kainuussa, Keski-Suomessa ja Pohjois-Savossa keskimääräistä aktiivisemmin (taulukko 2).

Kyläyhteisö voi toimia joko rekisteröitynä tai rekisteröimättömänä. Kylätoiminnan **järjestäytymisaste** on jatkuvasti kasvanut. Suurin osa (67 %) kylätoimintaa harjoittavista yhdistyksistä on rekisteröityjä. Maaseututypeittain luvut eivät poikkea toisistaan kovinkaan paljoa – ainoastaan kokonaan rekisteröimättömien toimijoiden osuus on harvaan asutulla maaseudulla hieman muita maaseututyyppisiä suurempi.

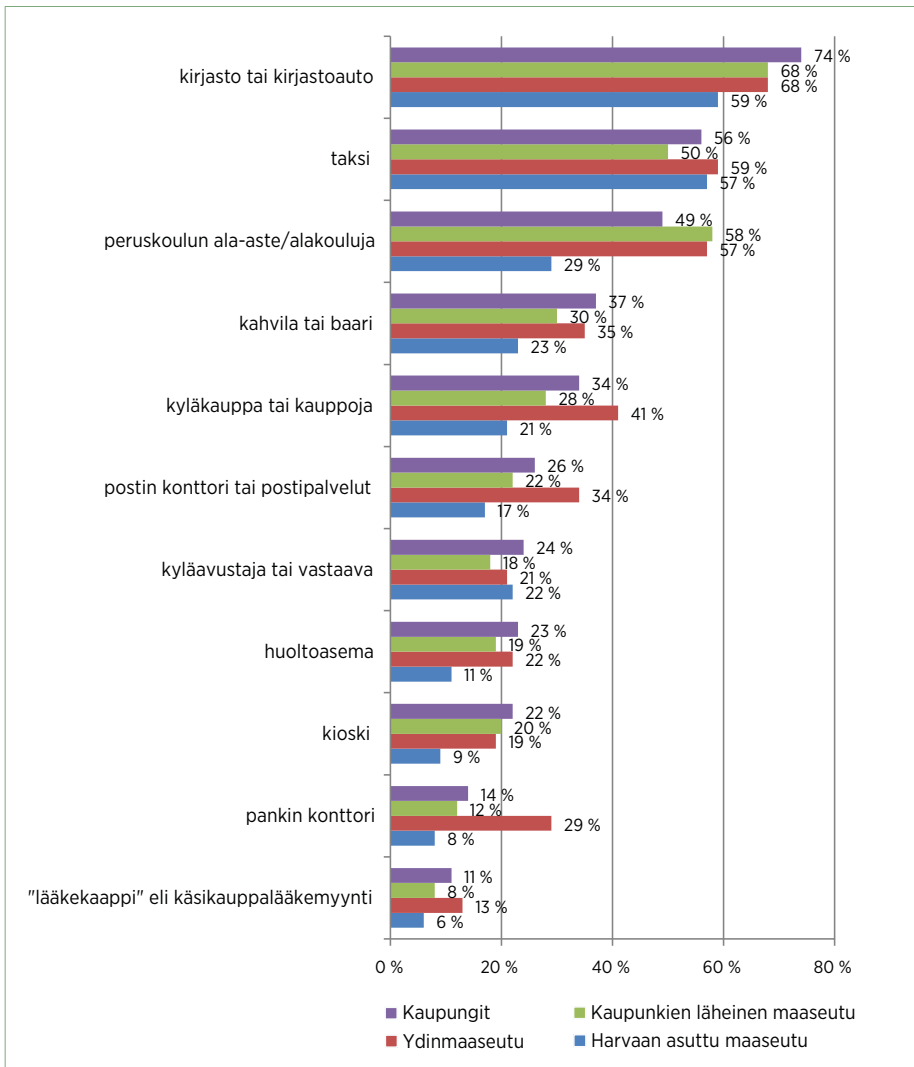
Kylätoiminnan järjestäytymisasteessa on eroja myös maakunnittain: korkein kylätoiminnan rekisteröitymisaste on Kainuussa, jossa miltei 90 % kylätoimintaa harjoittavista yhteisöistä on rekisteröitynyt. Keskimääräistä korkeampi rekisteröitymisaste on myös Pohjois-Pohjanmaalla (76 %) ja Varsinais-Suomessa (73 %). Alhaisin rekisteröitymisaste löytyy puolestaan Etelä-Karjalasta (51 %), Pohjois-Savosta (54 %) ja Etelä-Savosta (55 %).

2 PALVELUT KYLISSÄ

2.1 KIRJASTO- JA TAKSIPALVELUT YLEISIMPIÄ

Kylissä olevien palvelujen saatavuus vaihtelee maaseututyypeittäin. Yleisimpiä lähipalveluita kyselyssä määritellyillä kyläyhdistysten toiminta-

alueilla ovat kirjastot, taksit ja alakoulu, selvästi harvinaisempia palveluja ovat esimerkiksi pankki tai huoltoasema. Pankki löytyy kuitenkin ydinmaaseudulla vielä miltei joka kolmannelta kylästä, kun harvaan asutulla maaseudulla vastaava %-luku on vain 8. (kuva 5).

Kuva 1. Kylien yleisimmät palvelut maaseututyypeittäin (% vastaajista)

2.2 MAAKUNNITTAISIA EROJA PALVELUVARUSTUKSESSA

Yleisimpien kylissä olevien palvelujen tarjonnassa on maakunnittaisia eroja. Esimerkiksi kirjastopalveluja (joko kirjastorakennus tai kirjastoauto) on saatavilla parhaiten Etelä-Savon (84 % vastaajista ilmoitti alueella olevan kirjastopalveluja), Lapin (78 %) ja Uudenmaan kylissä (74 %). Vähiten kirjastopalveluja on Etelä-Karjalan (44 %), Satakunnan (46 %) ja Varsinais-Suomen kylissä (47 %).

Taksi löytyy parhaiten puolestaan Etelä-Savon (75 % vastaajista ilmoitti, että alueella on taksi), Keski-Suomen (66 %) ja Kainuun kylistä (64 %). Vähiten taksipalveluja on vastaajien mukaan Satakunnan (43 %), Hämeen (45 %) ja Varsinais-Suomen (45 %) kylissä.

Ala-asteen kouluja on eniten Pohjanmaalla (64 %:ssa kylistä), Pirkanmaalla (55 %) ja Varsinais-Suomessa (55 %). Vähiten ala-asteen kouluja löytyy Etelä-Karjalan (27 %), Pohjois-Karjalan (30 %) ja Lapin (32 %) kylistä.

Myös muissa palveluissa on maakunnittain isoja eroja. Esimerkiksi kyläkauppoja on noin 40 %:ssa Kymenlaakson ja Varsinais-Suomen kylistä, kun Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Pohjanmaalla jäädään noin 16 %:iin. Myös pankkipalvelujen suhteen alueet eroavat suuresti toisistaan. Kun Pohjanmaalla pankkipalveluja on 40 %:ssa kylistä ja Satakunnassakin 32 %:ssa, niin toisen ääripään muodostavat Etelä-Karjala (2 %), Häme (3 %) ja Kainuu (4 %).

Kahvila- ja baaripalveluja on tarjolla parhaiten Kymenlaaksossa (48 % vastaajista ilmoittaa kylätoiminnan toiminta-alueella löytyvän ko. palvelua), Etelä-Karjalassa (41 %) ja Uudellamaalla (38 %). Vähiten kahviloita ja baareja on puolestaan Pohjois-Karjalan (15 %), Pohjois-Pohjanmaan (19 %) ja Pohjois-Savon kylissä (20 %).

2.3 PALVELUJEN OMAEHTOINEN JÄRJESTÄMINEN EI OLE KOVIN YLEISTÄ

Palvelujen omaehtoiseen järjestämiseen osallistuu melko pieni osa kyläyhteisöistä. Noin kolmannes kylätoimijoista harvaan asutulla ja ydinmaaseudulla sekä kaupungeissa ilmoittaa edustamansa yhteisön järjestävän jotain edellä mainituista palveluista (kuva 1), kaupungin läheisellä maaseudulla vastaava luku on vain 11 %. Tavallisimpia kylätoiminnan järjestämiä lähipalveluja ovat kyläavustajat, kioskit sekä kylätalon ja urheilupaikkojen ylläpitäminen.

Etelä-Savossa, Pohjanmaalla ja Satakunnassa noin joka viides yhteisö järjestää jotain edellä mainittua palvelua. Vähiten palvelujen järjestämisessä ovat mukana Hämeen, Pohjois-Savon ja Keski-Suomen kyläyhteisöt (9 % kyläyhteisöistä järjestää jonkin edellä mainitun palvelun).

3 KYLÄTOIMIJAT JA TOIMINTA-ALUEET

3.1 TYYPILLINEN KYLÄTOIMIJA ON YLI 50-VUOTIAS

Tyypillisin kylätoiminta-aktiivi on kyselyn mukaan alueella pitkään asunut 50–65-vuotias henkilö. Vastaajista yli 50-vuotiaita toimijoita on keskimäärin 63 %. Alle 35-vuotiaita on keskimäärin vain 5 % vastaajista. Nuorimmat toimijat löytyvät ydinmaaseudulta (kuva 2).

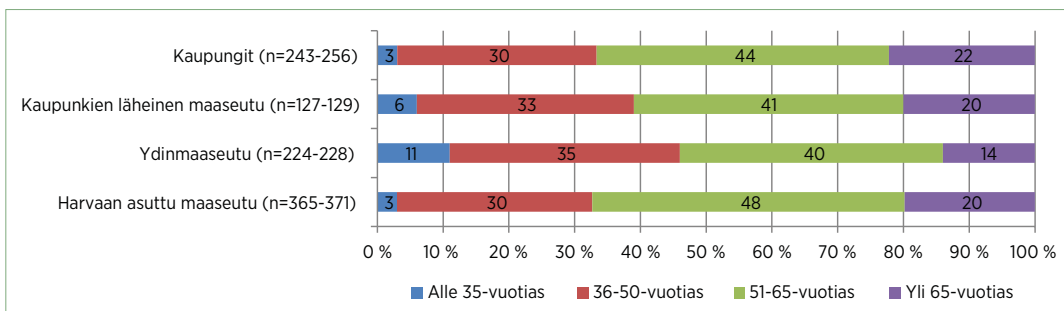
Eniten yli 50-vuotiaita kylätoimijoita on Keski-Suomessa (75 %), Etelä-Karjalassa (70 %) ja Lapissa (68 %). Nuorimmat toimijat ovat Pohjanmaan ja Satakunnan kylätoiminnassa, mutta sielläkin yli 50-vuotiaiden osuus on yli puolet.

Eniten nuoria, alle 35-vuotiaita kylätoimijoita on puolestaan Pirkanmaalla (14 %), Pohjois-Karjalassa (9 %) ja Uudellamaalla (9 %) ja vähiten Keski-Suomessa (1 %), Lapissa (2 %) ja Kainuussa (2 %).

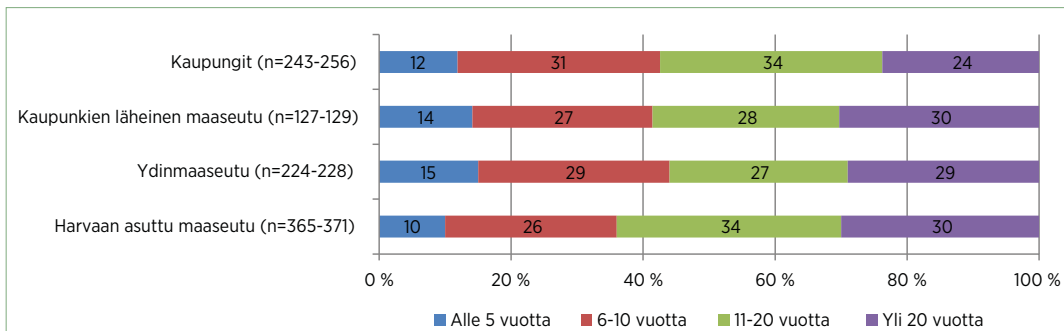
Naisia vastanneista on keskimäärin 52 % ja miehiä 48 %. Maaseututyypeittäin tarkasteltuna naisvaltaisimpia kyläyhteisöjä löytyy kaupungin läheiseltä maaseudulta, joiden toimijoista 60 % on naisia, kun esim. harvaan asutulla maaseudulla naisia ja miehiä on yhtä paljon. Nuorten naisten osuus on suurempi kuin nuorten miesten. Naisvaltaisimmat kyläyhteisöt ovat Uudellamaalla (65 %), Satakunnassa (65 %) ja Etelä-Savossa (63 %). Vähiten naisia on mukana Lapin ja Kymenlaakson kylätoiminnassa.

Toimijat ovat olleet kylätoiminnassa mukana pitkään. Yli 10 vuotta toiminnassa mukana olleita on keskimäärin 60 %. Harvaan asutulta maaseudulta löytyvät kaikkein pisimpään kylätoiminnassa mukana olleet (kuva 3).

Maakunnittain tarkasteltuna eniten yli 10 vuotta toiminnassa mukana olleita on Kainuussa (72 % vastanneista on toiminut vähintään 10 vuot-

Kuva 2. Kylätoimijoiden ikä maaseututyypeittäin (% vastaajista)

Kuva 3. Kylätoiminnassa mukanaolovuodet maaseututyypeittäin (% vastaajista)

ta kyläasioiden parissa) ja Pohjois-Pohjanmaalla (69 %). Uudellamaalla ja Hämeessä on vähiten yli 10 vuotta toiminnassa mukana olleita, mutta noidenkin maakuntien kyläaktiiveista puolet on toiminut kyläasioiden parissa yli 10 vuotta.

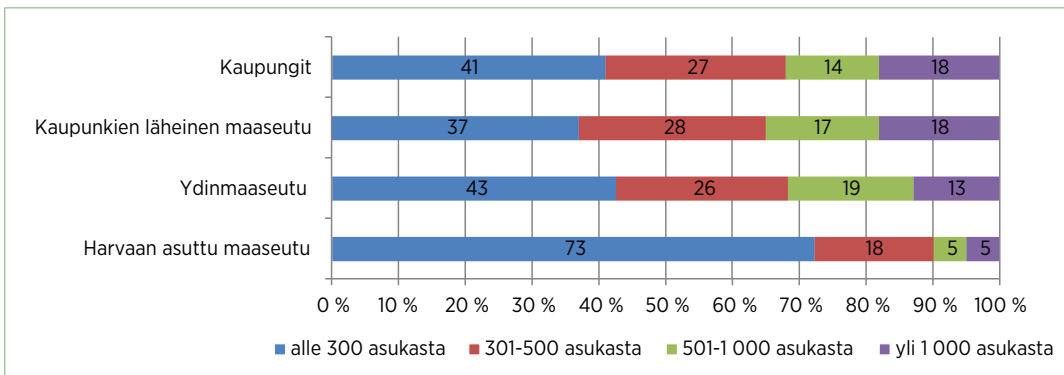
3.2 KYLÄTOIMINNAN ALUEET OVAT Pieniä

Kylätoiminnan alueet ovat väestömäärältään pieniä. Suurimmalla osalla kylätoiminnan alueista asuu alle 500 henkilöä (kuva 4). Yli tuhannen asukkaan kyläyhteisöt ovat aika harvinaisia, varsinkin harvaan asutulla maaseudulla. Toiminta-alueet eivät ole asukasmäärällä mitattuna 20 vuodessa suurentuneet.

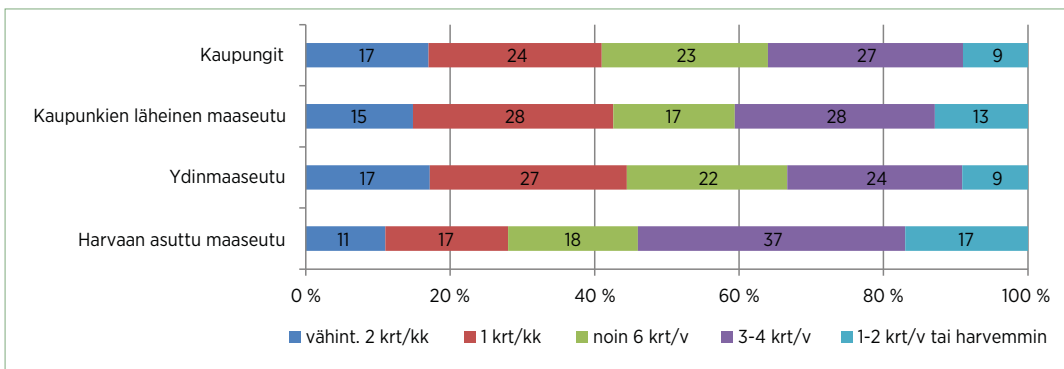
3.3 KOKOONTUMISET ALLE 10 HENKILÖN VOIMIN KERRAN KUUKAUDESSA

Kylätoiminnan ydinryhmät ovat pieniä. Noin kolmannes kyläyhteisöistä kokoontuu vähintään kerran kuukaudessa (kuva 5). Luultavasti pitkät etäisyydet vaikuttavat siihen, että harvaan asutulla maaseudulla kokoonnutaan selvästi muita maaseutualueita harvemmin, mutta kokoontumisiin osallistuu keskimäärin enemmän ihmisiä kuin muilla maaseutualueilla.

Vähintään kerran kuukaudessa kokoontuvia kyläyhteisöjä on eniten Pohjanmaalla (50 % kyläyhteisöistä), Kymenlaaksossa (48 %) ja Kainuussa (42 %). Harvoin kokoontuvia kyläyhteisöjä on eniten Lapissa, Etelä-Karjalassa ja Pohjois-Savossa.

Kuva 4. Toiminta-alueiden asukasmäärät maaseututyypeittäin vastaajien arvioimina (% vastaajista)

Kuva 5. Kylätoimijoiden kokoontumiset maaseututyypeittäin (% vastaajista)

Yleisimmin kyläyhteisöjen tilaisuuksiin osallistuu 6–10 henkilöä (48 % kyläyhteisöistä kokoontuu tämän kokoisella kokoonpanolla). Yli 10 henkilön kokoonpanoilla kokoonnutaan selvästi eniten Uudellamaalla (58 % kyläyhteisöistä). Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa 48 % kyläyhteisöistä kokoontuu yli 10 henkilön kokoonpanolla. Kymenlaaksossa ainoastaan 26 % ja Etelä-Karjalassa 33 % kyläyhteisöistä kokoontuu keskimäärin yli 10 henkilön voimin.

3.4 VERKKOSIVUILLA JA JÄSENTIEDOTTEILLA TIETOA TOIMINNASTA

Toiminnasta tiedottamista ja yhteydenpitoa varten noin 50 %:lla kylätoimikunnista on toimivat verkkosivut. Paras tilanne on kaupungeissa, joiden kylätoimikunnista liki 60 %:lla on toimivat verkkosivut, kun harvaan asutulla maaseudulla toimivat verkkosivut löytyvät vain runsaalta 40 % kylätoimikunnista. Toiminnasta tiedotetaan yleisimmin jäsentiedotteilla, joita lähetetään joko postitse tai sähköpostitse (kuva 6).

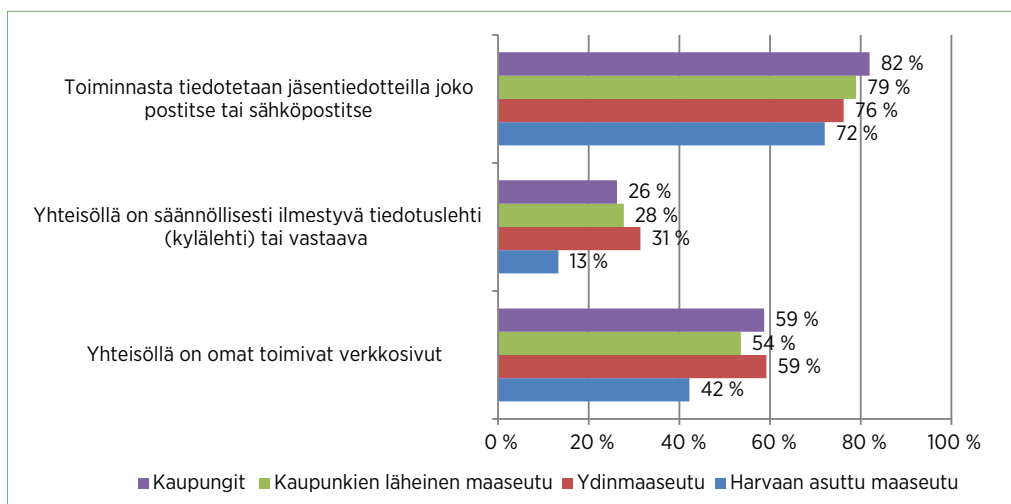
Verkkosivutilanne vaihtelee maakunnittain. Paras tilanne on Uudellamaalla, jossa 76 % kyläyhteisöistä on toimivat verkkosivut. Etelä-Karjalan kyläyhteisöistä 65 % ja Pohjanmaan kyläyhteisöistä 64 % on toimivat verkkosivut. Vähiten verkkosivuja on käytössä Lapissa (28 %).

Jäsentiedote on käytössä 77 %:lla kyläyhteisöistä. Käytössä on pientä eroa maakunnittain: Satakunnassa ja Uudellamaalla jäsentiedote on käytössä lähes 90 % kyläyhteisöistä, kun Etelä-Savossa ”vain” 67 %:lla.

Tiedotuslehdet eivät ole kovin yleisiä, mutta näidenkin käytössä on eroja: Uudellamaalla ja Satakunnassa noin 40 %:lla kyläyhteisöistä on tiedotuslehti, kun puolestaan Etelä-Karjala, Pohjois-Savo ja Lappi yltyvät vain hieman 10 % yläpuolelle.

3.5 KYLÄSUUNNITELMA TEHTY AINAKIN YHDEN KERRAN

Vastanneista kyläyhteisöistä 72 % oli tehnyt kyläsuunnitelman joko yhden tai useamman kerran. Eniten kyläsuunnitelmia on tehty ydinmaaseudulla (78 % kyläyhteisöistä) ja vähiten kaupunkien

Kuva 6. Tiedotus ja viestintä kyläyhteisöissä maaseututyypeittäin (% vastaajista)

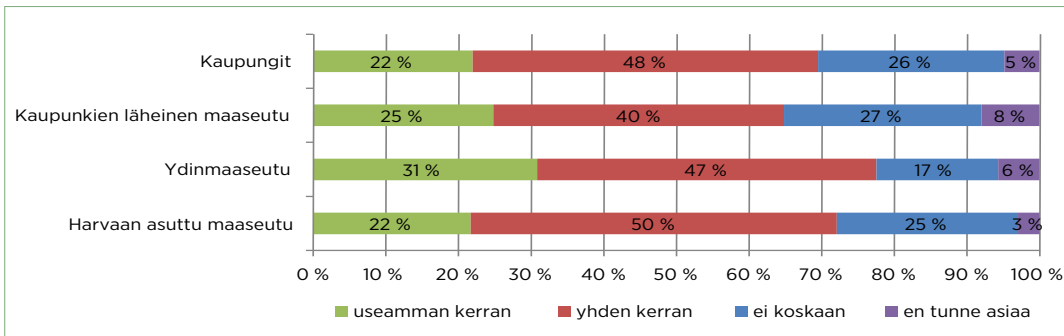
läheisellä maaseudulla (65 %) (kuva 7), mutta erot maaseututyyppien välillä ei ole kovin suuria.

Kyläsuunnitelmat ovat suhteellisen hyvin ajan tasalla, sillä 48 % kyläyhteisöistä on tehnyt viimeisimmän kyläsuunnitelman vuosina 2005–2009. Ydinmaaseudulla suunnitelmia on tehty ja päivitetty muita alueita aktiivisemmin. Tuoreimmat suunnitelmat ovat kaupunkien maaseutualueilla ja vanhimmat harvaan asutulla maaseudulla (kuva 8).

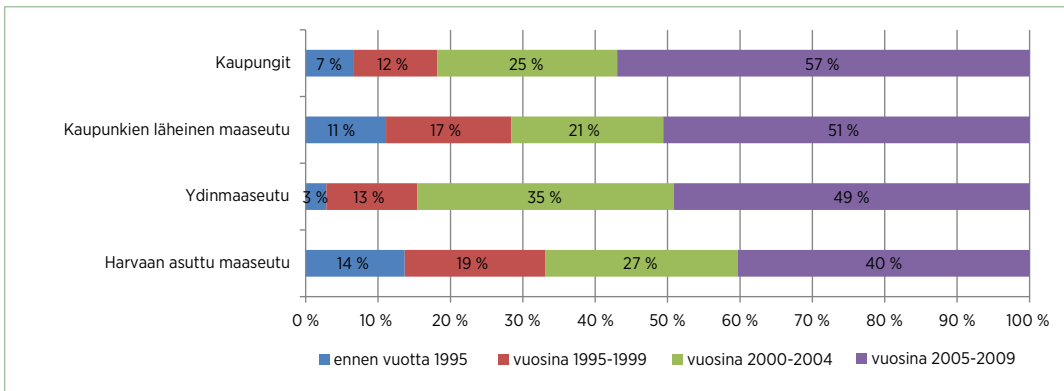
Maakunnittain tarkasteltuna Hämeessä, Keski-Suomessa, Kainuussa ja Pohjanmaalla on tehty aktiivisimmin kyläsuunnitelmia, noin 80 %

kyläyhteisöistä on vähintään kerran tehnyt kyläsuunnitelman. Vähiten kyläsuunnitelmia on tehty Varsinais-Suomessa (45 % kyläyhteisöistä), Etelä-Savossa (60 %) ja Pohjois-Savossa (63 %).

Kyläsuunnitelmia päivitetään aika vähän, sillä vain 24 % kaikista kyläyhteisöistä on tehnyt kyläsuunnitelman useammin kuin kerran. Kainuussa lähes puolet kyläyhteisöistä on tehnyt kyläsuunnitelman useammin kuin kerran, Pohjanmaallakin yli 40 % kyläyhteisöistä. Sen sijaan Varsinais-Suomessa ja Etelä-Karjalassa vain 10 % kyläyhteisöistä on tehnyt kyläsuunnitelman useammin kuin yhden kerran.

Kuva 7. Kyläsuunnitelmien teko kyläyhteisöissä (% vastaajista)

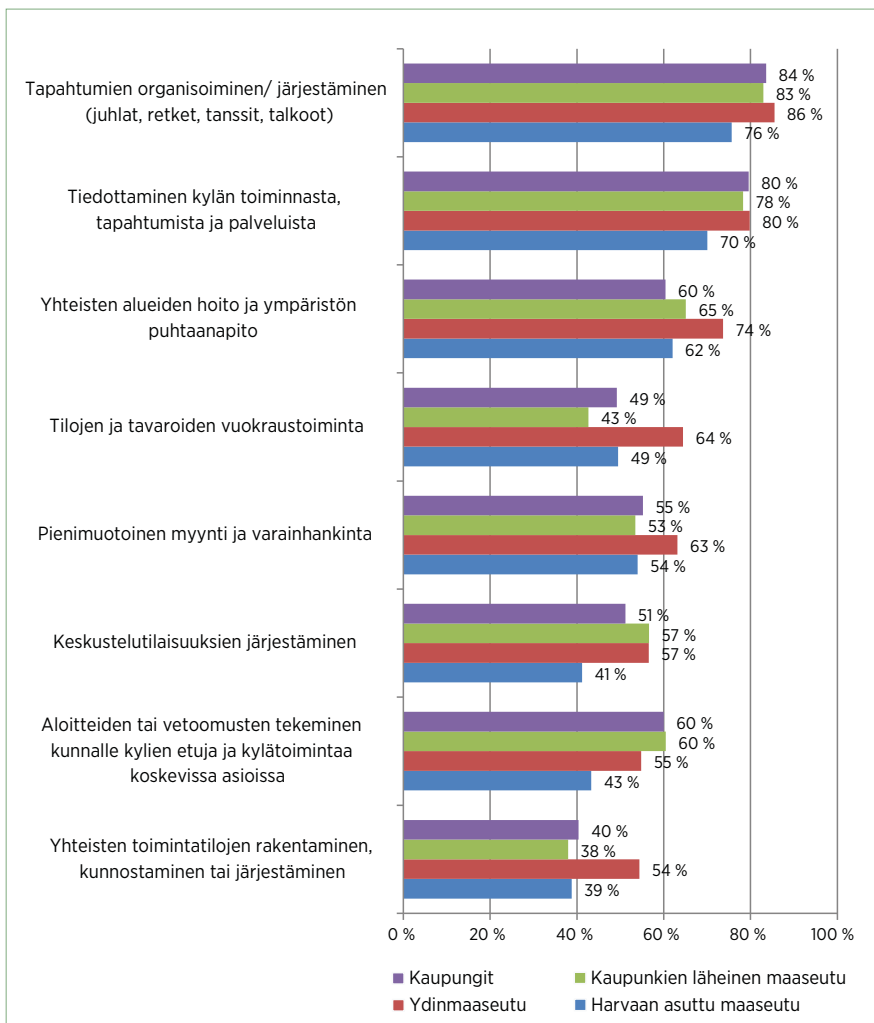
Kuva 8. Viimeisimmän kyläsuunnitelman laadinta-ajankohta maaseututyypeittäin (% vastaajista)

4 KESKEISIMMÄT AKTIVITEETIT

4.1 YHTEISTEN TAPAHTUMIEN JÄRJESTÄMINEN TOIMINNAN RUNKONA

Yhdessäolo ja kyläjuhlat, asuinympäristöstä huolehtiminen, keskustelutilaisuudet sekä varainhankinta ovat edelleen yleisimpiä toimintamuotoja (kuva 9). Myös aloitteiden ja vetoomusten tekeminen kunnalle kylätoimintaa koskevissa asioissa

kuuluu noin joka toisen kyläyhteisön toimintaan. Runsas kolmannes kyläyhteisöistä houkuttelee aktiivisesti uusia asukkaita kylän alueelle. Kaikkein vilkkainta toiminta on ydinmaaseudulla ja vähäisintä harvaan asutulla maaseudulla. Kaupungin läheisellä maaseudulla toiminnalle on kuvaavaa muita maaseututyyppiä vähäisempi rakennusten ja ympäristön rakennus- ja kunnostustoiminta, tavaroiden vuokraustoiminta sekä kerhotoiminta.

Kuva 9. Kyläyhteisöjen suosituimmat toimintamuodot maaseututyypeittäin (% vastaajista)

4.2 MAAKUNNITTAISIA EROJA TOIMINNASSA

Kyläyhteisöjen harjoittamassa toiminnassa on eroja maakunnittain. Esimerkiksi varainhankinta on erittäin yleistä Pohjanmaalla (91 % kyläyhteisöistä) ja keskimääräistä vähäisempää Lapissa (63 %). Kurssi- ja kerhotoiminnassa Kainuu on aktiivisin (81 % Kainuussa toimivista kyläyhdistyksistä tai vastaavista ilmoittaa järjestävänsä kurssi- ja kerhotoimintaa), kun puolestaan Hämeessä luku on 47 %. Kainuussa ja Pohjanmaalla ollaan myös aktiivisimpia yhteisten toimitilojen rakentamisessa ja kunnostamisessa (yli 80 % vastaajista ilmoitti kyläyhteisönsä harrastavan tällaista toimintaa), kun taas Pohjois-Pohjanmaalla ja Lapissa vastaava luku on hieman alle 50 %. Asukkaiden palvelutarpeita on kartoitettu aktiivisimmin Kainuussa, jossa 85 % kyläyhteisöistä on ko. toimintaa harrastanut. Muualla prosenttiluvut vaihtelevat 60 ja 80 välillä, paitsi Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa, jossa palvelutarpeiden kartoittaminen on ollut ohjelmassa 55 %:lla kyläyhteisöistä.

Kylän turvallisuudesta huolehtiminen vapaaehtoisten pelastuspalveluyksiköiden toimesta on kuulunut Lapissa miltei joka toisen kyläyhteisön toimintaan, ja Kainuussakin joka kolmannen. Uudellamaalla vastaava luku on vain 6 %.

Edunvalvontavaikuttamista Suomen Kylät ry:n tai maakunnallisten kylien yhteenliittymien kautta

ovat harjoittaneet aktiivisimmin pirkanmaalaiset, pohjoispohjanmaalaiset ja varsinaissuomalaiset (yli 70 % kyläyhteisöistä harjoittanut ko. toimintaa). Vähiten edunvalvontavaikuttamista ovat tehneet uusimaalaiset (33 %), kymenlaaksolaiset (36 %) ja eteläsavolaiset (39 %).

Myös vaikuttamisessa ELY-keskusten ja muiden maakuntatasoisten viranomaisten suuntaan on eroja aktiivisuudessa: Ahkerimmin aloitteita ja vetoomuksia viranomaisille ovat toimittaneet kyläyhteisöt Pohjanmaalta (76 %), Kymenlaaksosta (73 %) ja Uudeltamaalta (72 %). Vähiten aloitteita ja vetoomuksia on toimitettu Varsinais-Suomesta (47 %), Pohjois-Pohjanmaalta (49 %) ja Pirkanmaalta (50 %).

Valtakunnantason vaikuttamisessa aktiivisimmin ovat liikkeellä olleet kyläyhteisöt Lapista (53 %), Uudeltamaalta (52 %) ja Kymenlaaksosta (47 %). Vähiten aloitteiden tai vetoomusten tekemistä valtakunnallisille päätöksentekijöille on harrastettu Pohjois-Pohjanmaan kyläyhteisöissä (27 %) sekä Varsinais-Suomen (29 %) ja Etelä-Savon (30 %) kyläyhteisöistä.

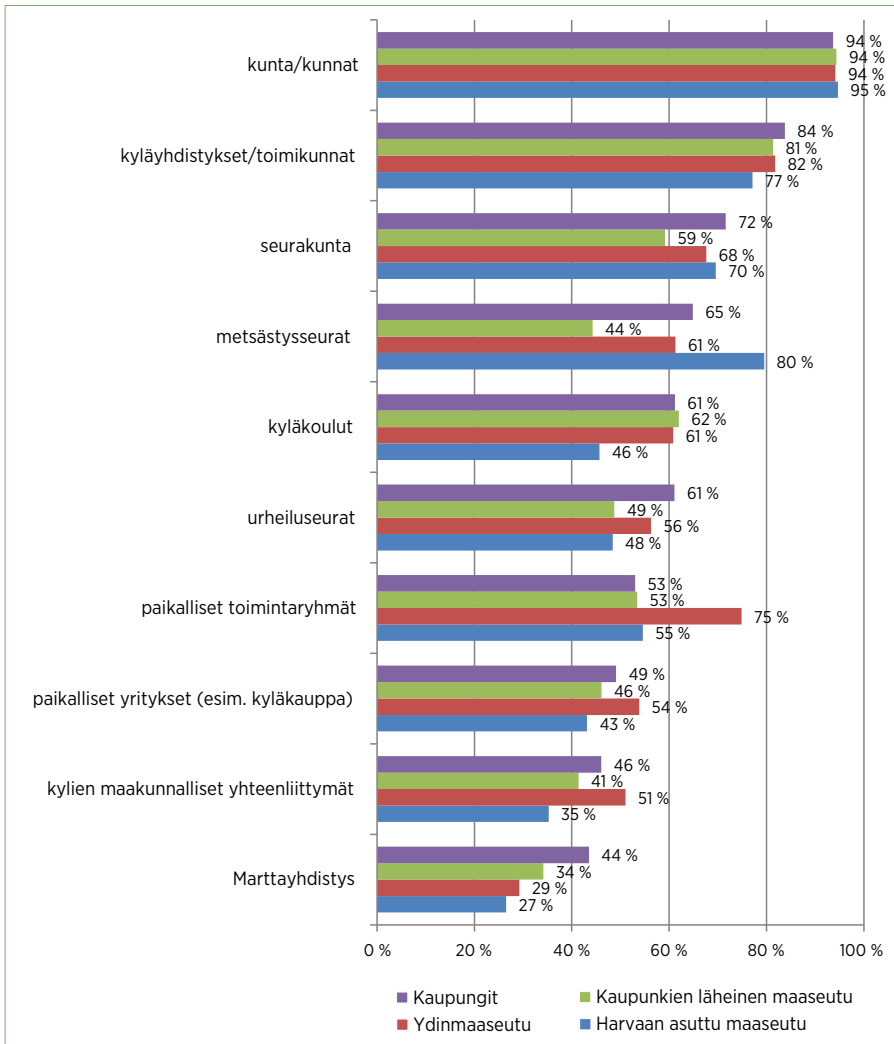
Kyliin myös houkutellessa uusia asukkaita. Aktiivisinta tällainen toiminta on Pohjanmaan ja Etelä-Savon kyläyhteisöjen keskuudessa (yli 90 %). Vähiten ko. toimintaa harjoitetaan Varsinais-Suomessa (56 %) ja Uudellamaalla (64 %), joskin niissäkin yli puolessa kyläyhteisöistä harrastetaan uusien asukkaiden houkuttelua kylään.

5 YHTEISTYÖ

5.1 KUNTA ON TÄRKEIN YHTEISTYÖKUMPPANI

Kunnat ovat kylätoiminnan tärkeimpiä kumppaneita, sillä kaikkialla maassa yli 90 % kyläyhteisöistä tekee paljon tai jonkin verran yhteistyötä kunnan kanssa. Muita tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat kyläyhdistykset, seurakunnat, metsäs-

tysseurat, paikalliset toimintaryhmät ja kyläkoulut, joiden kanssa yli puolet vastanneista on tehnyt yhteistyötä. Metsästysseurojen kanssa tekee 2/3 kyläyhteisöistä paljon tai jonkin verran yhteistyötä. Kiinteintä yhteistyö metsästysseurojen kanssa on harvaan asutulla maaseudulla. Paikalliset toimintaryhmät ovat myös tärkeitä yhteistyökumppaneita, erityisesti ydinmaaseudulla. (kuva 10).

Kuva 10. Kyläyhteisöjen kymmenen tärkeintä yhteistyötahoa maaseututyyppittäin (% vastaajista)

Maakunnittain tarkasteltuna yhteistyössä on eroja. Muiden kyläyhdistysten kanssa yhteistyötä tehdään eniten Kainuussa (92 %) ja Satakunnassa (90 %). Vähiten yhteistyötä on Pohjois-Pohjanmaalla (68 %) sekä Pohjois-Savossa ja Varsinais-Suomessa (72 %).

Myös yhteistyössä seurakunnan kanssa on alueellisia eroja. Tässäkin suhteessa Kainuussa ollaan aktiivisimpia, sillä 85 % kyläyhteisöistä ilmoittaa tekevänsä paljon tai jonkin verran yhteistyötä seurakunnan kanssa. Myös Etelä-Savossa (80 %) tehdään keskimääräistä yleisemmin yhteistyötä seurakunnan kanssa. Vähäisintä yhteistyö on Uudellamaalla, jossa vain 42 % ja Varsinais-Suomessa, jossa 54 % kyläyhteisöistä tekee yhteistyötä seurakunnan kanssa.

Metsästysseurojen kanssa tekee 2/3 kyläyhteisöistä paljon tai jonkin verran yhteistyötä. Eniten yhteistyötä tehdään Kainuussa, jossa 90 % ja Pohjois-Savossa, jossa 82 % kyläyhteisöistä ilmoittaa tekevänsä yhteistyötä seurakunnan kanssa. Laimointia yhteistyö on Varsinais-Suomessa (39 %), Uudellamaalla (47 %) ja Satakunnassa (50 %).

Paikalliset toimintaryhmät ovat myös tärkeitä yhteistyökumppaneita. Eniten tällaista yhteistyötä tehdään Pohjanmaalla (84 %), Satakunnassa (78 %) ja Kainuussa (75 %). Vähiten toimintaryhmäyhteistyötä harjoitetaan Uudellamaalla (37 %), Lapisissa (46 %) ja Varsinais-Suomessa (47 %).

Muussakin yhteistyössä näkyvät maakunnalliset erot. Esimerkiksi maamies- tai maatalousseurojen kanssa harjoitetaan yhteistyötä Pohjanmaalla 66 %:ssa kyläyhteisöjä, kun Uudellamaalla osuus on vain 21 %. Myös Marttayhdistysyhteistyössä on eroja: Vähiten yhteistyötä tehdään Pohjois-Pohjanmaalla, jossa yhteistyötä Marttojen kanssa tekee vain 8 % kyläyhteisöistä, kun Kymenlaaksossa yhteistyötä tekee peräti 70 % kyläyhteisöistä.

Yhteistyö yliopistojen kanssa on vähäistä, sillä vain 4–20 % kyläyhteisöistä ilmoittaa tekevänsä yhteistyötä yliopistojen kanssa. Yksi poikkeus on: Kainuu, jossa peräti 50 % kyläyhteisöistä ilmoittaa tekevänsä jonkin verran tai paljon yhteistyötä yliopistojen kanssa.

5.2 HARRASTUSTILA- JA PAIKKA-ASIOISSA YHTEISTYÖTÄ KUNNAN KANSSA

Kyläyhteisöjen ja kunnan välinen yhteistyö liittyy etenkin harrastustiloihin ja -paikkoihin. Keskeisiä kuntayhteistyön kohteita ovat myös vapaa-ajan toimintaan liittyvät asiat sekä tiasiat ja joukkoliikenne.

Myös asuinympäristö, kaavoitus, kunnallistekniikka sekä kouluasiat korostuvat. Hankkeisiin liittyvässä yhteistyössä kunta voi olla välirahoittaja. Harvaan asutulla maaseudulla yhteistyö kunnan kanssa on monilla sektoreilla vähäisempää kuin muilla maaseutualueilla ja kaupungeissa (kuva 11).

Harrastustiloihin liittyvää yhteistyötä on tehnyt yli 60 % kyläyhteisöistä, eniten yhteistyötä on ollut Satakunnassa ja Etelä-Savossa (81 % kyläyhteisöistä). Asuinympäristöä, kaavoitusta ja kunnallistekniikkaan koskevista asioista tehdään myös yhteistyötä, erityisesti Uudellamaalla. Hankeasioissa yhteistyön volyymi vaihtelee siten, että vähiten yhteistyötä tehdään Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa, joissa yhteistyö- % on alle 60. Eniten hankeyhteistyötä tehdään Etelä-Karjalassa (92 %), Keski-Suomessa (82 %) ja Pohjanmaalla (81 %).

5.3 YDINMAASEUDULLA TUNNETAAN TOIMINTARYHMÄT PARHAITEN

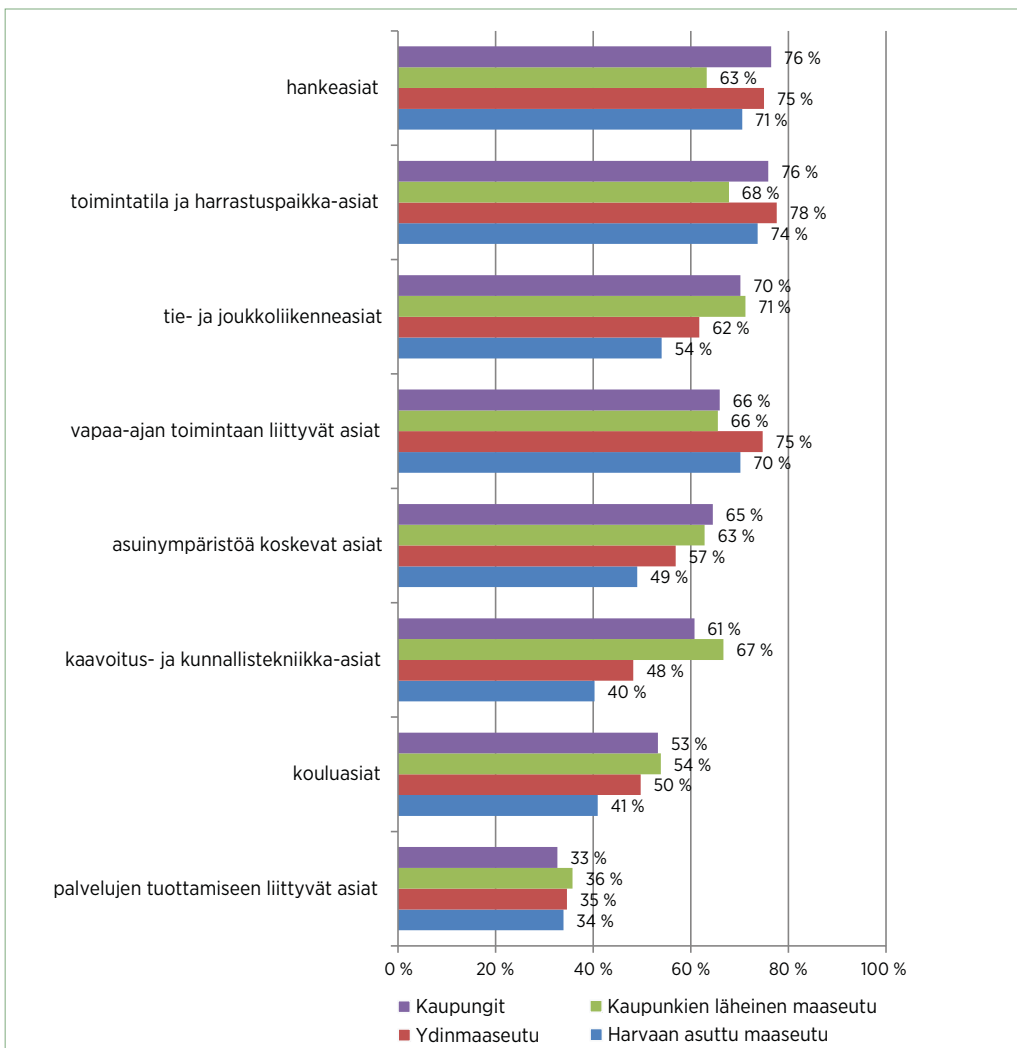
Paikalliset toimintaryhmät ovat kylätoiminnalle EU-jäsenyyden myötä tulleita yhteistyökumppaneita. Yli puolet kyläyhteisöistä tekee yhteistyötä toimintaryhmien kanssa (ks. kuva 10), ydinmaaseudulla peräti 75 % kyläyhteisöistä. Toimintaryhmä tunnettiin melko tai erittäin hyvin puolessa vastanneista kylätoimintayhteisöistä siten, että ydinmaaseudulla tunnettuus oli suurinta (kuva 12).

Toimintaryhmän tunnettuudessa on vaihtelua maakunnittain. Parhaiten vastaajan mainitseman yhteisön alueella toimivan toimintaryhmän olemassa olosta ollaan perillä Satakunnassa (68 % vastaajista ilmoittaa tuntevansa toimintaryhmän melko tai erittäin hyvin) ja Pohjanmaalla (65 %). Ylivoimaisesti heikointa toimintaryhmän tuntemus on Uudellamaalla (22 %). Kaikissa muissa maakunnissa vähintään 40 % vastaajista arvioi tuntevansa toimintaryhmän.

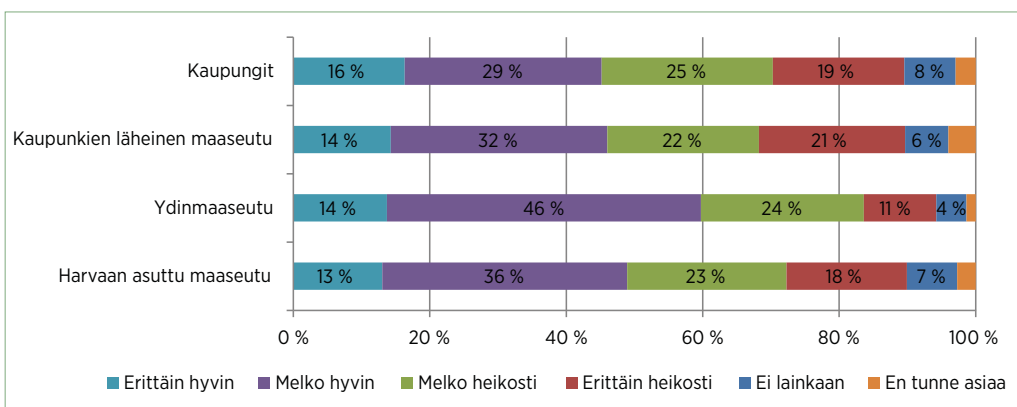
Eniten yhteistyötä toimintaryhmien kanssa tehdään Pohjanmaalla, jossa 83 % kyläyhteisöistä ilmoittaa tekevänsä paljon tai jonkin verran yhteistyötä toimintaryhmien kanssa. Yhteistyö on tiivistä myös Satakunnassa (76 %) ja Kainuussa (75 %). Vähiten yhteistyötä tehdään Uudellamaalla (36 %), Lapissa (43 %) ja Varsinais-Suomessa (45 %).

Kyläyhteisön ja toimintaryhmän yleisimpiä yhteistyömuotoja ovat tiedotustilaisuudet ja hankerahoitukseen liittyvät asiat. Tiedotustilaisuuksiin on osallistunut yli 60 % kyläyhteisöistä, kaikkein ak-

Kuva 11. Kyläyhteisöjen tekemä yhteistyö kunnan kanssa (% vastanneista)

Kuva 12. Toimintaryhmän tunnettuus maaseututyyppittain (% vastaajista)

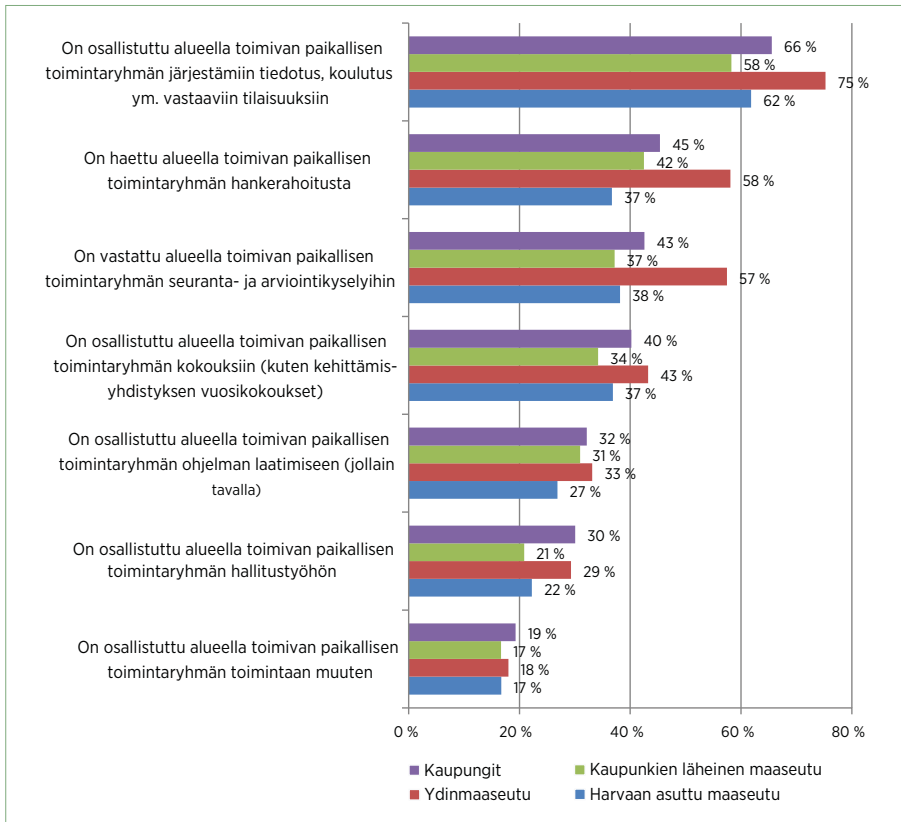
tiivisimmat tiedotustilaisuuksiin osallistujat löytyvät ydinmaaseudulta, jossa myös muu yhteistyö toimintaryhmien kanssa on vilkkainta (kuva 13).

5.4 HANKETOIMINTA AKTIIVISINTA YDINMAASEUDULLA JA POHJANMAALLA

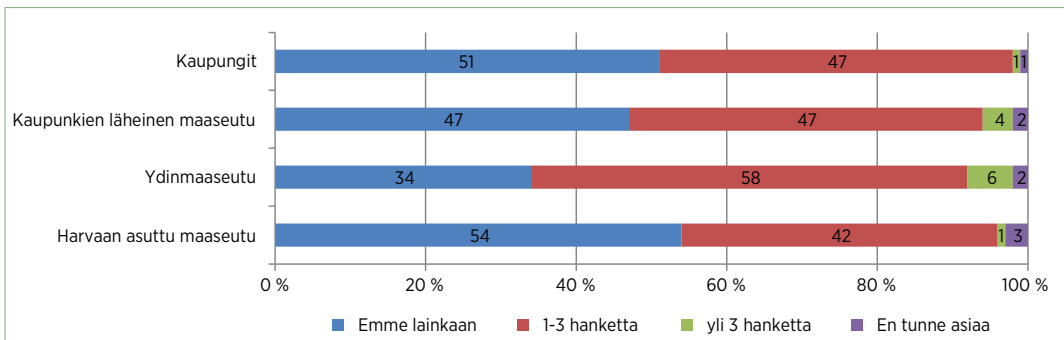
Noin puolet vastanneiden kyläyhteisöistä on toteuttanut viimeisimmän viiden vuoden (2005–2009)

aikana vähintään yhden hankkeen. Aktiivisinta hanketoimintaa on ollut ydinmaaseudulla, jossa 64 % kyläyhteisöistä on toteuttanut viimeisimmän viiden vuoden aikana vähintään yhden kehittämissankkeen. Useamman kuin kolmen kehittämissankkeen toteuttaminen on varsin harvinaista (kuva 14).

Kehittämissankkeet ovat olleet varsin pieniä: noin 3/4 kyläyhteisöistä on käyttänyt hanketoimintaan viiden vuoden aikana yhteensä alle 50 000 euroa. Maaseututypeittain tässä ei ole kovin suurta eroa.

Kuva 13. Kyläyhteisöjen tekemä yhteistyö toimintaryhmien kanssa maaseututypeittain (% vastaajista)

Kuva 14. Kyläyhteisöjen toteuttamien hankkeiden lukumäärä viiden vuoden (2005–2009) aikana.

Hankeaktiivisuudessa on eroja. Ylivoimaisesti aktiivisinta hanketoiminta on ollut Pohjanmaalla, jossa 77 % kyläyhteisöistä on toteuttanut vähintään yhden hankkeen. Vähiten hanketoimintaa on ollut Lapissa, (33 % kyläyhteisöistä), Uudellamaalla (36 %) ja Pohjois-Savossa (40 %).

Hankkeet ovat kooltaan aika pieniä, 73 % toteutetuista hankkeista on alle 50 000 € suuruisia. Alle 10 000 € hankkeita on suhteessa eniten Pohjois-Pohjanmaalla, Uudellamaalla ja Lapissa, joissa niiden osuus on yli 50 % (koko maassa keskimäärin 35 % hankkeista on alle 10 000 € suuruisia). Suurimmat hankkeet on toteutettu Kymenlaaksossa, Etelä-Karjalassa ja Pohjanmaalla.

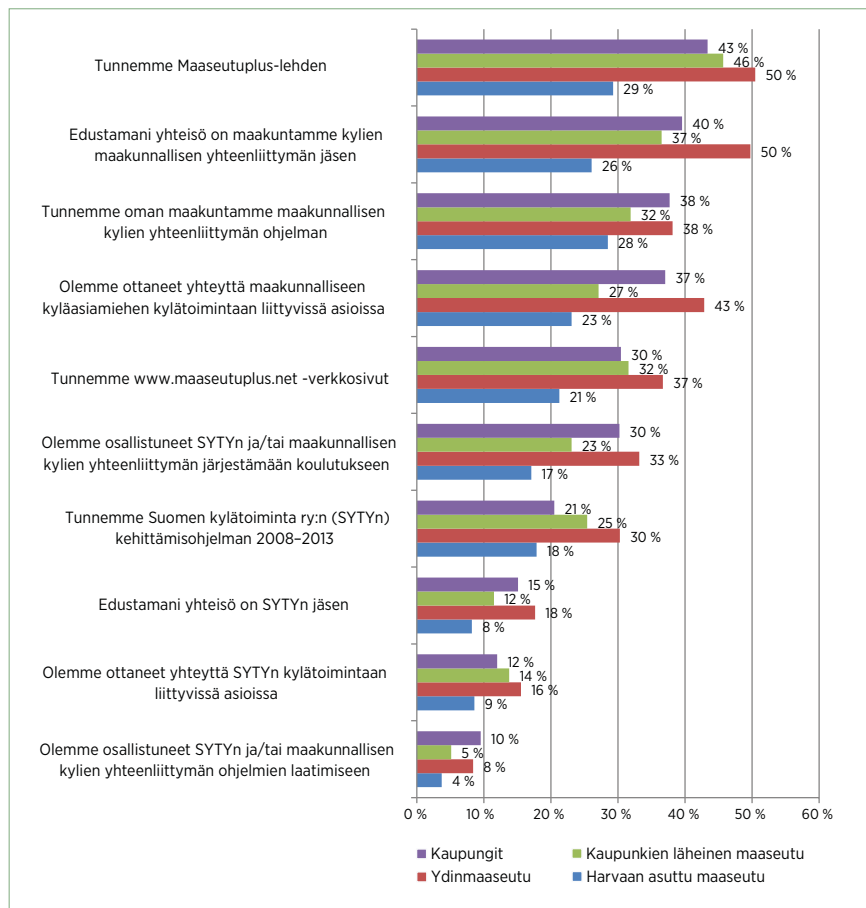
5.5 MAAKUNNALLISET KYLIEN YHTEENLIITTYMÄT JA SUOMEN KYLÄTOIMINTA RY

Noin kolmasosa kyläyhteisöistä on ollut mukana kylätoiminnan maakunnallisten ja valtakunnal-

listen yhteenliittymien toiminnassa. Suomen kylätoiminta ry:n (SYTY ry) toimintoista tunnetuimpia ovat maaseutuaiheiset verkkosivut ja Maaseutu Plus-lehti, joskin verkkosivutkin tunnetaan vain joka neljännessä kyläyhteisössä, Maaseutu Plus-lehti noin joka toisessa kyläyhteisössä.

Maaseututyyppittäin on eroja: harvaan asutulla maaseudulla tunnettuus on muita alueita heikompaa. Esimerkiksi Suomen kylätoiminta ry:n toiminnasta parhaiten perillä ovat ydinmaaseudulla toimivat kyläyhteisöt, harvaan asutulla maaseudulla toimivat kyläyhteisöt puolestaan huonoiten. Kun ydinmaaseudulla toimivista kyläyhteisöistä noin joka toinen on maakunnallisen kylien yhteenliittymän jäsen, harvaan asutulla maaseudulla vain joka neljäs (kuva 15).

Maakunnittain tarkasteltuna yhteistyö SYTY:n kanssa on yleisintä Pohjanmaalla, jossa 41 % kyläyhteisöistä ilmoittaa tekevänsä jonkin verran tai paljon yhteistyötä Suomen kylätoiminta ry:n kanssa. Vähiten yhteistyötä tehdään puolestaan Pohjois-Pohjanmaalla, jossa vain 20 % kyläyhteisöistä ilmoittaa tekevänsä yhteistyötä SYTY:n kanssa.

Kuva 15. Kyläyhteisöjen suhteet SYTY:yn ja maakunnallisiin kylien yhteenliittymiin (% vastaajista)

Pohjanmaa on aktiivisin myös yhteistyössä maakunnallisten kylien yhteenliittymien suhteen, sillä 66 % kyläyhteisöistä ilmoittaa tekevänsä yhteistyötä. Yhteistyö on keskimääräistä yleisempää myös Etelä-Savossa (60 %) ja Pohjois-Pohjanmaalla (59 %).

Suomen kylätoiminta ry:n toiminnoista tunnetuimmat, maaseutuaiheiset verkkosivut ja Maaseutu Plus-lehti, tunnetaan vain joka neljännessä kyläyhteisössä. Maakunnittain paras SYTY:n verkkosivujen tunnettuus on Satakunnan kyläyhteisöillä, jossa sivut tuntee yli puolet kyläyhteisöistä, myös Maaseutu+ -lehden tunnettuus on paras Satakunnassa: 70 % Satakunnan kyläyhteisöistä tuntee sen.

Heikointa sivuston tuntemus on Etelä-Karjalassa, jossa 83 % ei tunne ko. sivuja. Myös Pohjois-Savossa vastaava luku on yli 80 %. Maaseutu+ -lehteä ei juurikaan tunneta Lapissa, jossa 26 % kyläyhteisöistä tuntee lehden. Myös Pohjois-Karjalassa (27 %) ja Keski-Suomessa (30 %) lehti on keskimääräistä tuntemattomampi.

Muussa SYTY:yn tai maakunnallisiin kylien yhteenliittymiin liittyvissä toiminnoissa on suuriakin alueellisia eroja. Esimerkiksi yllä mainittujen tahojen koulutuksiin ovat uusimaalaisista kyläyhteisöistä osallistuneet miltei puolet, mutta Pohjois-Pohjanmaalla ainoastaan 2 % kyläyhteisöistä.

5.6 TOIMINNAN PAINOTUKSISSA EROJA MAAKUNNITTAIN

Seuraavaan on koottu maakunnittain niitä ominaisuuksia, joiden puolesta kyseisen maakunnan kyläyhteisöjen toiminta erottuu muiden maakuntien vastaavista. Alla oleviin luonnehdintoihin on poimittu liitteessä 1 esitellyistä kylätoiminta-aktiiviteeteista maakunnittain ne, joissa kyseinen maakunta sijoittuu huomattavasti koko maan keskiarvon ylä- tai alapuolelle.

Maakunnallisia kuvauksia luettaessa kannattaa pitää mielessä maakuntien erilaisuus. Maakunnat ovat kooltaan, asukasmäärältään ja -rakenteeltaan sekä perinteiltään hyvin erilaisia. Myös paikallisten rahoittajien painotuksissa on eroja. Voi olla myös niin, että esimerkiksi kylätalo on juuri kunnostettu eikä silloin tietenkään ole tarvetta kylätalon kunnostushankkeisiin.

Pohjanmaalla yhteisten toimintatilojen rakentaminen ja kunnostaminen sekä tavaroiden ja tilojen vuokraustoiminta on runsasta. Pohjanmaalla panostetaan myös nuorten aktivoimiseen

sekä lähiliikuntapaikkojen suunnitteluun ja rakentamiseen muuta maata innokkaammin. Myös aloitteiden tekeminen maakunnallisille/alueellisille viranomaisille on yleisempää Pohjanmaan kylissä, kuin maassa keskimäärin. Yhteistyö niin kunnan, toimintaryhmien kuin muidenkin tahojen kanssa on Pohjanmaalla vilkkainta. Alueen asukkaiden palvelutarpeiden kartoittamiseen Pohjanmaan kylissä ei sen sijaan ole nähty tarvetta.

Satakunta erottuu aktiivisuudellaan mm. tiedotustoiminnassa, keskustelutilaisuuksien järjestämisessä sekä myös tilojen ja tavaroiden vuokraustoiminnassa, jotka ovat selvästi yli maan keskiarvojen. Myös edunvalvontavaikuttaminen SYTY:n kautta on Satakunnassa toimivissa kyläyhteisöissä muuta maata huomattavasti yleisempää. Satakunnassa tehdään paljon yhteistyötä kunnan kanssa, erityisesti harrastustila-asioissa. Ainoa asia, missä Satakunnan kyläyhteisöt jäävät huomattavasti koko maan keskiarvojen alapuolelle on uusien asukkaiden houkuttelu kyliin.

Myös **Kainuun** kyläyhteisöt toimivat aktiivisesti. Omaleimaista Kainuun toiminnalle on runsas kurssi- ja kerhotoiminta sekä kyläsuunnitelmien tai vastaavien laatiminen. Myös asukkaiden palvelutarpeiden kartoittamisessa Kainuu on ykkösenä (30 % kyläyhteisöistä kartoittaa palvelutarpeita, maassa keskimäärin 22 %). Kainuulaiset kylätoimijat kunnostautuvat myös verkottujina: yhteistyö on vilkasta mm. muiden yhdistysten, seurakuntien ja metsästysseurojen kanssa. Kainuu on myös ykkösenä sosiaaliputoiminnan järjestämisessä esim. vanhuksille, joskin tätä toimintaa harjoittaa vain 13 % Kainuun kyläyhdistyksistä (koko maassa keskimäärin 5 % kyläyhdistyksistä). Sen sijaan SYTY:n kautta tapahtuvaa edunvalvontavaikuttamista ei nähdä Kainuussa kovinkaan tärkeänä, sillä vain 8 % kyläyhteisöistä on ko. toimintaa harrastanut (maassa keskimäärin 18 % kyläyhteisöistä).

Kymenlaaksossa laaditaan muuta maata useimmin kyläsuunnitelmia sekä liikenteeseen, tiestöön ja vesihuollon parantamiseen liittyviä hankkeita sekä houkutellessa uusia asukkaita kyliin. Myös aloitteiden teko kunnalle on kymenlaaksolaisten kylätoimijoiden mieleen. Martat ovat tärkeä yhteistyökumppani kymenlaaksolaisille kylätoimijoille. Sen sijaan kurssi- ja kerhotoiminta sekä yhteisten alueiden ja ympäristön puhtaanapito saavat Kymenlaakson kylätoimijoilta vähiten mainintoja koko maassa.

Tyypillistä **Etelä-Savossa** toimiville kyläyhteisöille on uusien asukkaiden houkuttelemineen kyliin, myös lähiliikuntapaikkojen suunnittelu ja kunnostaminen on Etelä-Savossa huomattavasti

keskiarvoa suurempaa. Vaikka yhteydenpito ulkomailla toimiviin yhdistyksiin/järjestöihin ei ole kaikkiaan kovin yleistä (13 % kyläyhteisöistä harrastaa tällaista toimintaa), niin Etelä-Savo on tässä suhteessa aktiivisinta aluetta Suomessa eli 19 % kyläyhteisöistä on tehnyt yhteistyötä muissa maissa toimivien yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Keskustelutilaisuuksien järjestämisessä, kyläsuunnitelmien laatimisessa sekä alueen asukkaiden palvelutarpeiden kartoittamisessa eteläsavolaiset jäävät puolestaan hännille.

Tapahtumien järjestäminen on yleisin kylätoiminnan muoto (82 % kaikista kylätoimintaa harjoittavista yhteisöistä tekee ko. toimintaa). **Hämeessä** tapahtumien järjestäminen on kaikkien runsainta (93 % kyläyhteisöistä). Hämeen kyläyhteisöt harrastavat myös muuta maata enemmän pienimuotoista myyntiä ja varainhankintaa. Sen sijaan kurssi- ja kerhotoiminnan järjestäminen on vähäisempää kuin maassa keskimäärin.

Pohjois-Karjala sijoittuu kylien toimintojen monipuolisuutta mitattaessa lähelle koko maan kyläyhteisöjen keskiarvoja. Pohjois-Karjalassa ollaan kuitenkin aktiivisimpia talkoilla osallistumaan muiden organisoimien tapahtumien järjestelyihin. Myös lähiliikuntapaikkojen suunnittelu ja rakentaminen on keskimääräistä yleisempää Pohjois-Karjalan kyläyhteisöissä. Kyläsuunnitelmien laadinnassa ja nuorten aktivointitoimissa pohjoiskarjalaiset kyläyhteisöt eivät sijoitu kärkipäähän.

Pirkanmaalla yhteisten alueiden hoito ja ympäristön puhtaanapito on suosituimpaa (73 %) kuin maassa keskimäärin (65 %). Pirkanmaan kyläyhteisöt ovat myös keskimääräistä ahkerampia palvelutarpeiden kartoittajia. Pirkanmaalla ollaan myös kaikkein aktiivisimpia aloitteiden laatimisessa kunnalle ja kunnallisille lautakunnille, mutta SYTY:n kautta tapahtuvaan edunvalvontavaikuttamiseen Pirkanmaalla ei ole suurta intoa. Myöskään kurssi- ja kerhotoiminta ei ole kovin suosittua Pirkanmaan kyläyhteisöjen keskuudessa.

Uusimaa sijoittuu perinteisissä kyläyhdistysten aktiviteeteissa hieman keskiarvon yläpuolelle. Aloitteiden tekijöinä niin kuntaan kuin TE-keskuskille (nyk. ely-keskukset) Uudenmaan kylätoimijat ovat varsin aktiivisia. Alueen luonteesta johtuen uusien asukkaiden houkuttelu kyliin on selkeästi muuta maata vähäisempää, vain 15 % kyläyhteisöistä houkuttelee uusia asukkaita (koko maassa keskimäärin 36 %). Uudellamaalla ei myöskään ole tarvetta suunnitella ja rakentaa lähiliikuntapaikkoja, sillä vain 15 % kyläyhteisöistä tekee ko. toimintaa (koko maassa keskimäärin 29 %).

Varsinais-Suomessa retkien ja tapahtumien organisointi on muuta maata yleisempää, mutta talkoomuotoinen osallistuminen muiden järjestämiin tapahtumiin on alhaisinta koko maassa. Yhteisten alueiden hoito ja ympäristön puhtaanapito sekä liikenteen, tiestön ja vesihuollon parantaminen ovat muuta maata yleisempiä toimintoja. Sen sijaan lähiliikuntapaikoissa ei nähdä suunnittelu- ja korjaustarpeita. Varsinaissuomalaiset kylätoimijat ovat kaikkein vähiten yhteydessä muissa maassa toimivien järjestöjen ja yhdistysten kanssa.

Pohjois-Savossa kyläyhteisöjen toiminta ja toiminnan aktiivisuus vastaa monissa kohdin koko maan keskiarvoja. Hieman keskimääräistä enemmän harjoitetaan uusien asukkaiden houkuttelemista sekä yhteistyötä muissa maissa toimivien yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Keskustelutilaisuuksien järjestäjinä pohjoissavolaiset kyläyhteisöt eivät ole aktiivisimmasta päästä, myös yhteisten toimintatilojen rakentaminen ja kunnostaminen on muuta maata vähäisempää.

Keski-Suomen kyläyhdistykset ovat muuta maata hieman aktiivisempia tavaroiden ja tilojen vuokraustoiminnassa sekä uusien asukkaiden houkuttelemisessa kyliin. Myös liikenne-, tie- ja vesihuoltoasiat ovat Keski-Suomen kyläyhteisöissä tärkeillä sijoilla. Lähiliikuntapaikkojen suunnitteluun sekä nuorten aktivoimiseen Keski-Suomen kyläyhdistyksissä ei ole juurikaan tarvetta. Myös aloitteiden tekijöinä viranomaisten ja päättäjien suuntaan Keski-Suomessa ollaan aika passiivisia.

Sosiaaliaputoiminnan järjestäminen esim. vanhuksille ei ole kovin yleistä kylätoimikuntien piirissä (5 % kyläyhteisöistä harrastaa ko. toimintaa), mutta **Pohjois-Pohjanmaalla** sosiaaliaputoimintaa järjestää 12 % kyläyhteisöistä. Aloitteiden tekijöinä viranomaisille tai edunvalvontavaikuttaminen SYTY:n kautta on kaikkein vähäisintä Pohjois-Pohjanmaan kyläyhteisöissä. Myöskään liikenteen, tiestön ja vesihuollon parantamiseen ei Pohjois-Pohjanmaalla ole kyläyhdistysten toiminnan painopisteistä päätellen tarvetta.

Etelä-Karjalan kyläyhteisöjen toiminnassa hieman maan keskiarvon yläpuolelle asetettu lähiliikuntapaikkojen suunnittelu ja rakentaminen sekä yhteisten alueiden hoito ja ympäristön puhtaanapito. Sen sijaan tilojen ja tavaroiden vuokraus, keskustelutilaisuuksien järjestäminen, kyläsuunnitelmien laatiminen sekä aloitteiden tekeminen viranomaisille ovat selkeästi alle maan keskiarvon.

Kylätoiminta **Lapissa** on monissa asioissa muuta maata hiljaisempaa johtuen harvasta asu-

tuksesta ja pitkistä etäisyyksistä, mutta muutamissa asioissa Lapin kyläyhteisöt ovat muuta maata aktiivisempia. Kylän turvallisuudesta huolehtiminen vapaaehtoisten pelastuspalveluyksiköiden avulla ei ole muualla Suomessa yhtä yleistä (vain 5 % vas-

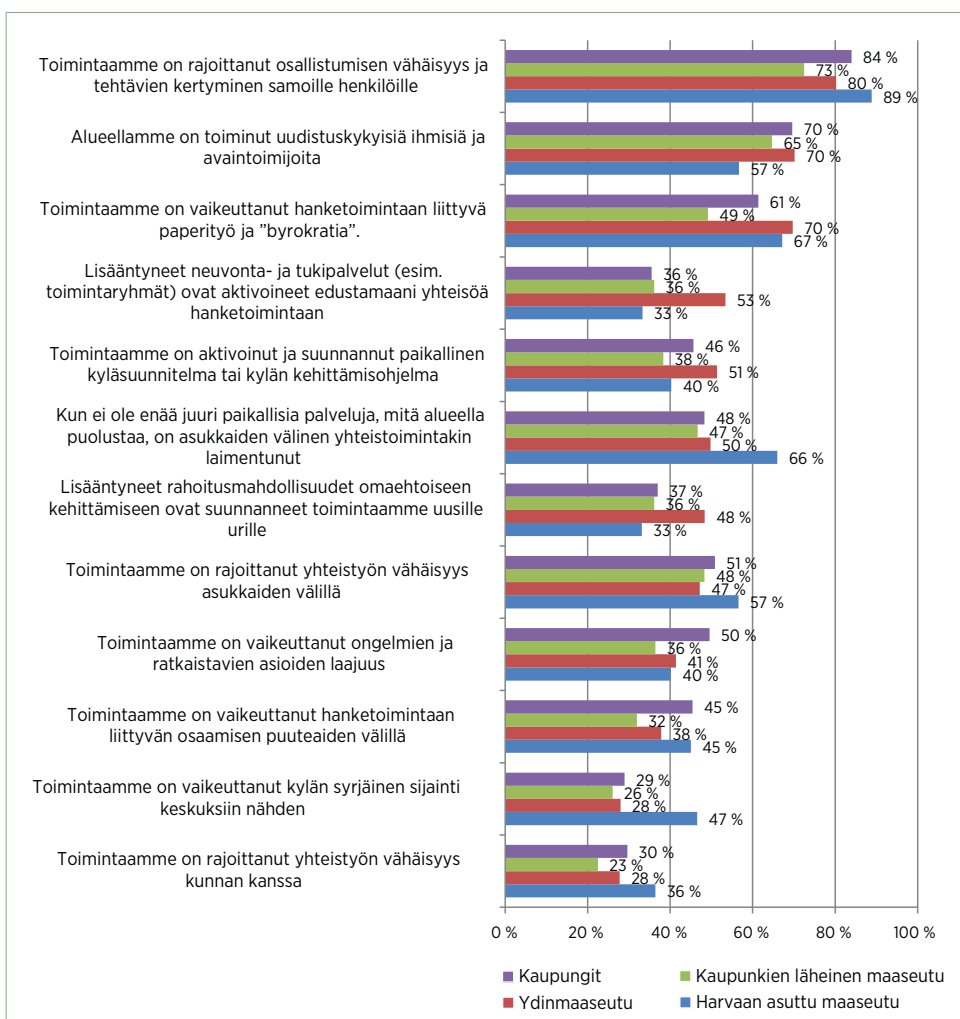
taajista ilmoittaa kyläyhteisönsä harjoittavan ko. toimintaa), mutta Lapissa 15 % kyläyhteisöistä harjoittaa ko. toimintaa. Lapissa ollaan myös muuta maata ahkerampia aloitteiden laatijoita.

6 KYLÄTOIMINNAN KAUTTA VAIKUTTAMINEN

6.1 OSALLISTUMISEN VÄHÄISYYS JA TEHTÄVIEN KERTYMINEN SAMOILLE HENKILÖILLE

Millaiset asiat innoittavat kylätoimintaan tai rajoittavat sitä? Noin 80 % vastaajista katsoo, että toimintaa on rajoittanut osallistumisen vähäisyys ja tehtävien kertyminen samoilta henkilöille.

minut uudistuskykyisiä ihmisiä. Ydinmaaseudulla korostuu muita enemmän hanketoiminnan innoittava vaikutus ja myös kyläsuunnittelu. Harvaan asutulla maaseudulla palvelujen puuttuminen rajoittaa yhteistyötä asukkaiden välillä, myös syrjäinen sijainti luonnollisesti nousee harvaan asutulla maaseudulla toimintaa rajoittavaksi tekijäksi suhteellisesti useammassa vastauksissa kuin muilla maaseutualueilla (kuva 16).

Kuva 16. Kylätoiminnalla vaikuttaminen, täysin ja jokseenkin samaa mieltä väitteisiin vastanneet (%)

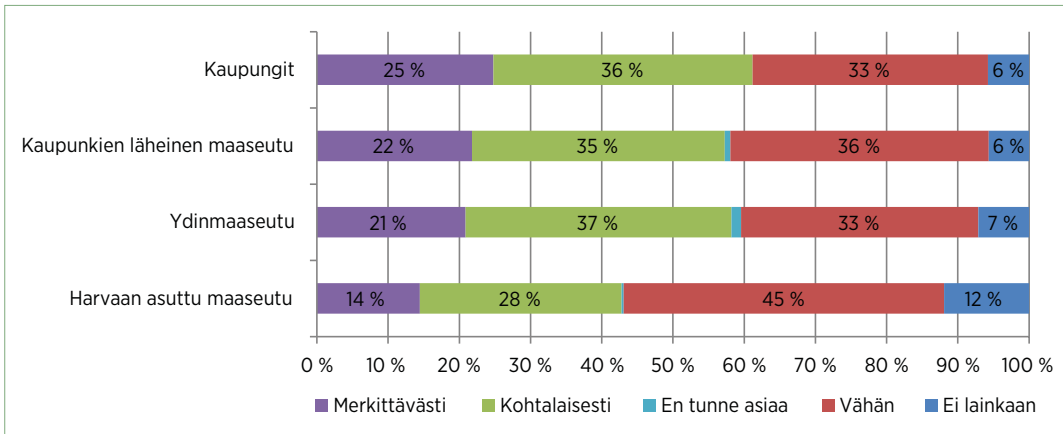
6.2 ONKO KYLÄTOIMINNALLA PYSTYTTY VAIKUTTAMAAN ALUEEN ELINOLOIHIN?

Kylätoiminnan avulla arvioidaan vaikutettavan ainakin jonkin verran oman alueen elinoloihin ja yleiseen kehitykseen. Pessimistisimmät näkemykset löytyvät harvaan asutulta maaseudulta, jossa pitkään jatkunut väestön väheneminen heikentää uskoa vaikuttamiseen. (kuva 17).

Myönteisimmin kylätoiminnan vaikutusmahdollisuuksiin suhtaudutaan suotuisan väestönkehityksen ja vilkkaan hanketoiminnan yhteisöissä.

Kylätoiminnan onnistumisina pidetään tavallisiin konkreettisiin tuotoksi ja parannuksiin. Esimerkkejä näistä ovat yhdessä järjestetyt tapahtumat, rakennushankkeet ja ympäristön kohentaminen.

Pohjanmaan, Kymenlaakson ja Keski-Suomen kyläyhteisöissä usko siihen, että kylätoiminnalla on pystytty vaikuttamaan alueen elinoloihin, on suurinta. Näiden maakuntien kyläyhteisöistä yli 60 % katsoo, että kylätoiminnalla on ollut joko kohtalaisesti tai merkittävästi vaikutusta alueen elinoloihin. Lapissa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Pohjois-Savossa kylätoiminnan vaikutusmahdollisuuksiin uskoo alle 40 % vastanneista.

Kuva 17. Näkemyksiä siitä, onko kylätoiminnalla pystytty vaikuttamaan alueen elinoloihin ja kehitykseen.

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 PERINTEISTÄ KYLÄTOIMINTAA

Kylätoimintaa on edellä tarkasteltu maaseututyyppi- ja maakuntajaotuksella. Vaikkakin kyläyhteisöjen toiminta on varsin perinteistä eli tapahtumien ja talkoiden järjestämistä sekä tiedottamista tapahtumista, löytyy eri puolilta Suomea hyvin erilaisia painotuksia kylätoiminnassa. Osin erot johtuvat maantieteellisistä (etäisyys, sijainti) ja väestöllisistä (väestön määrä ja ikärakenne) tekijöistä mutta taustalla lienee myös eroja yleisessä toimintakulttuurissa ja arvostuksissa tai muissa tekijöissä.

Kylätoiminta on tärkeä osa suomalaisen maaseudun kansalaistoimintaa. Maaseudulla toimii edelleen kyläyhdistysten ohella myös urheiluseuroja, maa- ja kotitalousseuroja sekä kalastuskuntia. Metsästys- ja eräseurat koetaan lähes yhtä aktiivisiksi kuin kyläyhdistykset. Kylätoiminta on hyvin paikallista ja sitä harjoitetaan väestömäärältään pienillä alueilla: kolmella neljästä toiminta-alueesta on alle 500 asukasta. Rekisteröity yhdistys on kylätoiminnan yleisin organisoitumismuoto.

7.2 MAASEUTUTYYPIÄ EROJA

2010-luvun kylätoimintaa Suomessa voidaan luonnehtia varsin perinteiseksi, sillä toiminnassa painottuvat juhlien, retkien ym. tapahtumien järjestäminen sekä niistä ja muistakin kylän tapahtumista tiedottaminen. Kaikkein aktiivisimpana näyttäytyy ydinmaaseudun kylätoiminta, jossa on innokkaimmin lähdetty mukaan myös ”uudempaan” kylätoiminnan muotoihin eli toteuttamaan hankkeita joko asettumalla itse hankkeen vetovastuuseen tai olemalla kumppani jonkin muun tahon vetämässä hankkeessa.

Kylätoiminnan ydintä ovat tapahtumien järjestäminen, talkoot ja toiminnasta tiedottaminen. Perinteisten tiedotteiden rinnalla verkkosivut ovat yleistyneet. Vaikkakin iso osa kyläyhdistyksistä järjestää tapahtumia ja tiedottaakin niistä, erottuu harvaan asuttu maaseutu tässä suhteessa muista: toiminta on vähäisempää eikä verkkosivujakaan ole niin yleisesti kuin muilla maaseutualueilla.

YHTEISTYÖKUMPPANEISTA KUNTA ON TÄRKEIN

Kylätoiminnan avulla halutaan vaikuttaa oman elinympäristön kehitykseen. Yhteydenpito kunnan eri hallintokuntien kanssa on tärkeä osa toimintaa. Painotukset ja yhteistyön suuruus vaihtelevat maaseututyypeittäin hieman: esimerkiksi kaavoitus ja kunnallistekniikka sekä tie- ja joukkoliikenneasiat ovat tärkeitä kaupungin läheisellä maaseudulla, mutta ydinmaaseudulla sen sijaan toimintatiloihin, harrastuksiin ja hankkeisiin liittyvät asiat.

Kylätoiminnan maakunnalliset ja valtakunnalliset yhteistyöelimet ovat osalle kyläyhteisöjä tärkeitä yhteistyökumppaneita. Kylien maakunnallisten yhteenliittymien toimintoihin kiinnittyi runsas kolmannes kyläyhteisöistä. Suomen kylätoiminta ry:n (SYTY) tarjoamista mahdollisuuksista tunnetuimpia ovat maaseutuaiheiset verkkosivut ja Maaseutu Plus -lehti, mutta tässäkin on eroja maaseututyypeittäin. Esimerkiksi ydinmaaseudulla Maaseutu+ -lehti tunnetaan joka toisessa kyläyhteisössä, mutta harvaan asutulla maaseudulla alle kolmannes tuntee lehden. Ylipäänsä ydinmaaseudun kyläyhteisöjen kanssakäyminen SYTY:n kanssa ja tietämys SYTY:stä ja maakunnallisista kylien yhteenliittymistä on yleisintä.

KYLÄSUUNNITELMAT, TOIMINTARYHMÄT JA HANKETYÖ

Kyläsuunnitelmat ja kehittämishankkeet ovat lisääntyneet selvästi 1990-luvun puolivälin jälkeen. Taustalla on Euroopan unionin ohjelmien kautta saatava hankerahoitus, jonka edellytyksenä usein on kyläsuunnitelma. Kyläsuunnitelman on tehnyt ¾ kyläyhteisöistä – tässä asiassa kaupungin läheisen maaseudun kyläyhteisöt ovat olleet muita maaseutuja vähäisemmässä määrin liikkeellä. Suunnitelmien ajan tasalla pitämisessä on kuitenkin toivomisen varaa, varsinkin kaupungin läheisellä maaseudulla ja harvaan asutulla maaseudulla. Viiden viime vuoden aikana hankkeita on toteuttanut noin puolet kylätoimintayhteisöistä, ydinmaaseudulla kaksi kolmesta. Yleisimmin on toteutettu 1–3 hanketta.

EU-jäsenyyden alkamisen jälkeen Suomessa on maaseudun kehittämisessä sovellettu Leader-metodia. Sen edellyttämät paikalliset toimintaryhmät ovat kylätoiminnan uusia kumppaneita. Joka toinen vastannut kyläyhteisö tietää oman alueensa toimintaryhmän, parasta tuntemus on ydinmaaseudulla. Toimintaryhmän tiedotustilaisuuksiin osallistuminen ja hankerahoituksen hakeminen ovat tavallisimpia yhdyssiteitä kylätoiminnan ja toimintaryhmien välillä. Aktiivisinta osallistuminen on ollut ydinmaaseudulla, jossa on myös vastattu paikallisen toimintaryhmän seuranta- ja arviointikyselyihin.

KYLÄTOIMINNALLA ON PYSTYTTY VAIKUTTAMAAN

Kyläyhteisöt arvioivat pystyneensä vaikuttamaan ainakin jonkin verran oman alueensa elinoloihin ja yleiseen kehitykseen. Vahvimmin kylätoiminnan mahdollisuuksiin uskotaan myönteisen väestönkehityksen alueilla. Harvaan asutun maaseudun väestökatoalueilla vaikutusmahdollisuuksiin suhtaudutaan epäilevimmin. Paikallista toimintaa innoittavat eniten aktiiviset avainhenkilöt ja haittaavat hanketoimintaan liittyvä paperityö ja ”byrokratia”. Osallistumisen vähäisyys ja tehtävien kasaantuminen samoille henkilöille arvioidaan toimintaa rajoittaviksi tekijöiksi erityisesti harvaan asutulla maaseudulla, mutta kyseinen ajattelu on yleistä kyllä muillakin maaseuduilla.

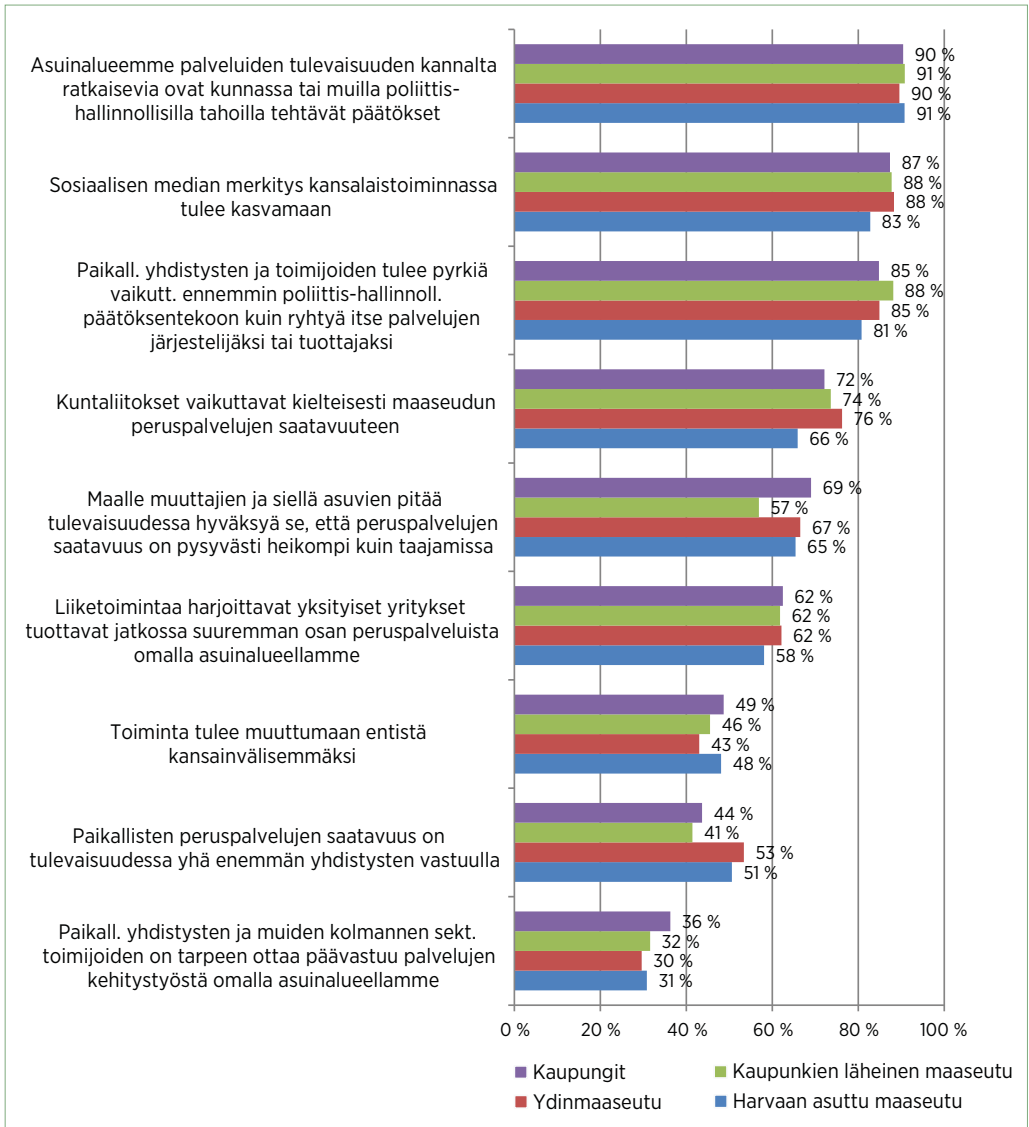
TOIMINTA JATKUNEE PERINTEISENÄ, PALVELUJEN TUOTTAMINEN MIETITYTTÄÄ

Kylätoiminnan ydin on vastausten valossa myös tulevaisuudessa perinteinen: yhteiset tapahtumat,

ympäristön kunnostaminen sekä remontti- ja rakentamistalkoot saavat keskeisen sijan. Tulevaisuudessa kyläyhteisöt aikovat nykyistä enemmän olla yhteydessä kuntiin ja muihin viranomaisiin kylätoiminnan kehittämistä ja muuta kylätoimintaa koskevissa asioissa. Pienimuotoista varainhankintaa sekä uusien asukkaiden houkuttelua kylään tullaan tekemään myös tulevaisuudessa, erityisesti ydinmaaseudulla.

Kylätoiminnassa tunnistetaan tarve järjestää maaseudun palveluja uudella tavalla. Kyläyhteisöt näkevät mahdolliseksi tukea uusia palvelujen organisoinnin tapoja esimerkiksi selvittämällä asukkaiden palvelutarpeita. Enemmistö haluaa pitää kylätoiminnan erillään peruspalvelujen tuottamisesta, mutta noin puolet ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun kyläyhteisöistä kuitenkin uskoo, että paikallisten peruspalvelujen saatavuus on tulevaisuudessa yhä enemmän yhdistysten vastuulla. Innokkaimmin kylätoiminnan uusiin muotoihin suuntautuvat monipuolisesti verkostoituneet ja runsaasti kehittämishankkeita toteuttaneet kylät, joita löytyy erityisesti ydinmaaseudulta, mutta myös jonkin verran kaupunkien läheiseltä maaseudulta.

Ylivoimainen enemmistö kyläyhteisöistä haluaa pitää myös tulevaisuudessa peruspalvelujen käytännön järjestämisen ja kylätoiminnan erillään. Kylätoiminnan yhteiskunnallisena tehtävänä halutaan pitää edunvalvontaa ja vaikuttaminen. Kyläyhteisöt arvioivat palveluiden tulevaisuuden kannalta ratkaiseviksi kunnassa ja muilla poliittis-hallinnollisilla foorumeilla tehtävät päätökset. Täysin tai jokseenkin samaa mieltä vastaajista oli 90 %. Tässä väitteessä ei ollut juurikaan maaseututyyppäistä eroa. Myös sosiaalisen median rooli koetaan varsin tärkeäksi. (kuva 18).

Kuva 18. Kyläyhteisöjen näkemyksiä peruspalvelujen tuottamisesta (täysin tai joksenaan samaa mieltä vastanneiden %-osuus)

7.3 MAAKUNNITTAISET EROT

TOIMINNAN MONIPUOLISUUDEN ARVIOINTIA

Aiemmin, erityisesti luvuissa 4 ja 5 on kuvattu millaisia eroja kylätoiminnassa ja yhteistyössä on

maakunnittain arvioituna. Seuraavaksi tarkastellaan onko kylätoiminnan aktiivisuudessa ja monipuolisuudessa eroja eri puolilla Suomea. Näitä asioita on tarkasteltu 14 muuttujan avulla, jotka on esitelty taulukossa 3.

Taulukko 3. Kylätoiminnan aktiivisuuden osatekijät.

	Muuttuja	Laskentaperiaate (suluissa kysymyksen numero)
1	Kyläsuunnitelma tehty vähintään 1 kerran	"Kyllä, yhden kerran" tai "kyllä, useamman kerran" vaihtoehtoihin vastanneiden % -osuudet (kys. 8)
2	Kyläyhteisöllä on toimivat verkkosivut	"Kyllä" vaihtoehtoon vastanneiden % -osuudet (kys. 13)
3	Toiminnasta tiedotetaan jäsentiedotteilla joko postitse tai sähköpostitse	"Kyllä" vaihtoehtoon vastanneiden % -osuudet (kys. 13)
4	Tapahtumien (retket, juhlat, talkoot) organisointi	"Harjoitamme tällaista toimintaa nykyisin" vaihtoehtoon vastanneiden % -osuudet (kys. 14)
5	Keskustelutilaisuuksien järjestäminen	"Harjoitamme tällaista toimintaa nykyisin" vaihtoehtoon vastanneiden % -osuudet (kys. 14)
6	Yhteisten alueiden hoito ja ympäristön puhtaanapito	"Harjoitamme tällaista toimintaa nykyisin" vaihtoehtoon vastanneiden % -osuudet (kys. 14)
7	Kurssi- ja kerhotoiminnan järjestäminen	"Harjoitamme tällaista toimintaa nykyisin" vaihtoehtoon vastanneiden % -osuudet (kys. 14)
8	Uusien asukkaiden houkuttaminen kylään	"Harjoitamme tällaista toimintaa nykyisin" vaihtoehtoon vastanneiden % -osuudet (kys. 14)
9	Aloitteiden tekeminen kunnalle, alueellisille tai valtakunnallisille tahoille	"Harjoitamme tällaista toimintaa nykyisin" vaihtoehtoon vastanneiden % -osuudet (kys. 14)
10	Toteutettu vähintään yksi kehittämishanke	"1-3", "4-6" tai "yli 7" hanketta vaihtoehtoihin vastanneiden % -osuudet (kys. 15)
11	Yhteistyö kunnan, toimintaryhmien, kylien maakunnallisten yhteenliittymien, SYTYn sekä muiden kyläyhdistysten kanssa	"Jonkin verran" tai "paljon" vaihtoehtoihin vastanneiden % -osuudet (kys. 19)
12	SYTYn toimintojen tuntemus ja osallistuminen niihin	"Kyllä" vaihtoehtoon vastanneiden % -osuudet (kys. 25)
13	Kylätoiminnalla vaikuttaminen	"Kohtalaisesti" tai "merkittävästi" vaihtoehtoihin vastanneiden % -osuudet (kys. 28)
14	Kyläyhteisön toiminta-alueella olevat palvelut	"Kyllä" vaihtoehtoon vastanneiden % -osuudet (kys. 5)

Jokaisesta muuttujasta on saatu siis prosenttiosuus siitä, kuinka moni maakunnassa oleva kyläyhdistys tai vastaava on kyseistä toimintaa harjoittanut. Kaikkien 14 muuttujan prosenttimäärät on laskettu maakunnittain yhteen ja jaettu muuttujien lukumäärällä (14). Toisin sanoen jokaisella edellä kuvatulla muuttujalla on ollut yhtä suuri painoarvo. Tällä tavoin keskimääräiseksi osallistumis- ja aktiivisuusprosentiksi muodostui 47. Maakunnat voidaan jakaa karkeasti kolmeen luokkaan seuraavasti:

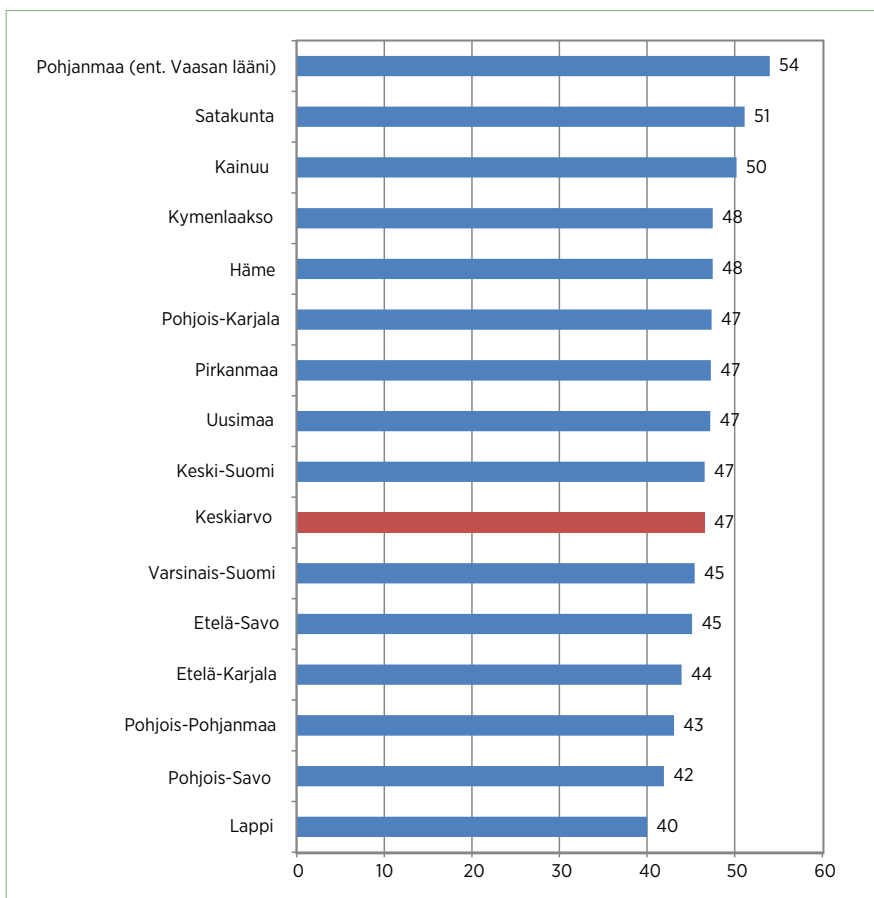
Taulukko 4. Kylätoiminnan aktiivisuus maakunnittain.

Aktiivisuus-%	Maakunnat
50–54 ”yli keskiarvon”	Kainuu, Satakunta ja Pohjanmaa
45–49 ”keskiarvoiset”	Etelä-Savo, Varsinais-Suomi, Keski-Suomi, Uusimaa, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Häme ja Kymenlaakso
40–44 ”alle keskiarvon”	Lappi, Pohjois-Savo, Pohjois-Pohjanmaa ja Etelä-Karjala

KYLÄTOIMINNAN AKTIIVISUUS POHJANMAALLA, KAINUUSSA JA SATAKUNNASSA

Pohjanmaalla, Kainuussa ja Satakunnassa toimivat kyläyhteisöt näyttäytyvät tällä tavoin tehdystä tarkastelusta muita aktiivisimpina. Tulos ei ole yllättävä: luvuissa 4 ja 5 esitellyissä kylätoiminnan muodoissa ja yhteistyöaktiivisuudessa juuri Pohjanmaan, Kainuun ja Satakunnan kylätoiminta näyttäytyy kaikkein elinvoimaisimpana ja monipuolisimpana.

Maakunnittaisessa tarkastelussa nousee erityisesti Pohjanmaalla ja Kainuussa toimivien kylätoimintaa harjoittavien yhteisöjen aktiivinen, monipuolinen ja tulevaisuususkoinen toiminta esiin. Hyvässä lähituntumassa ovat Satakunnan ja Kymenlaakson kylätoimijat. Onko niin, että Pohjanmaan pitkät yhteisöllisyyden perinteet ja myös ruotsinkielisyys osaltaan näkyvät tässäkin tutkimuksessa? Voidaanko Kainuun kylätoiminnan aktiivisuuden takaa löytää valtiolisten ja muidenkin virallisten toimijoiden vetäytyminen Kainuusta? Tätten yhä useampi toiminto on siirtynyt/jäänyt

Kuva 19. Kylätoiminnan aktiivisuus maakunnittain.

kylätoimijoiden kontolle. Kymenlaaksossa aktiivisuutta on lisännyt ennen muuta Kouvolan seudulla tapahtunut kuntaliitos, joka on saanut aiempien itsenäisten maalaiskuntien toimijat liikkeelle. Satakunnan kylätoiminnan aktiivisuudelle ei löydy yhtä selkeästi tiettyä selittävää tekijää.

Toisen ääripään muodostavat Lappi, Pohjois-Pohjanmaa ja Pohjois-Savo. Lapissa ja myös Pohjois-Pohjanmaalla syy kylätoiminnan vähäi-

syyteen löytynee harvasta asutuksesta ja pitkistä matkoista. Onkohan tämä tai joku muu syy Pohjois-Savon keskimääräistä alhaisempaan aktiivisuustasoon?

Erot aktiivisuudessa eivät kuitenkaan ole kovin suuria maakuntien välillä. Koska kylätoimintaa harjoittavien yhteisöjen määrät maakuntaa kohden eivät ole valtavan suuria, kannattaa edellä esitettyt luvut ottaa varsin suuntaa antavina.

KIRJALLISUUS

- Hyyryläinen, Torsti, Hannu Katajamäki, Sirku Piispanen, Päivi Pylkkänen ja Vesa Rouhiainen 2011. Kylätoiminnan tila 2010. Julkaisuja 22. Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti. <http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Julkaisuja22.pdf>
- Laurila, Pia 1993. Työ ja asukkaat elävässä kylässä. Raportteja ja artikkeleita Nro 20. Helsingin yliopisto, Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, Seinäjoki.
- Suomen maaseututyytit 2006. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 7/2006. Maa- ja metsätalousministeriö, Helsinki.

LIITE 1. KYLÄTOIMINNAN AKTIVITEETIT

Seuraavassa taulukossa on lueteltu joukko mahdollisia toimintatapoja, joita paikallinen yhteistoiminta voi sisältää. (Vastaajilla oli mahdollisuus valita kyseinen toiminto, jos kyläyhteisö oli harrastanut ko. toimintaa viimeisimmän 5 vuoden sisällä).

1. tapahtumien organisoiminen/ järjestäminen (juhlat, retket, tanssit, talkoot)
2. talkoomuotoinen osallistuminen muiden organisoimien tapahtumien ja tilaisuuksien järjestelyihin
3. tiedottaminen kylän toiminnasta, tapahtumista ja palveluista
4. tilojen ja tavaroiden vuokraustoiminta
5. keskustelutilaisuuksien järjestäminen
6. yhteisten alueiden hoito ja ympäristön puhtaanapito
7. pienimuotoinen myynti ja varainhankinta
8. kurssi- ja kerhotoiminnan järjestäminen
9. yhteisten toimintatilojen rakentaminen, kunnostaminen tai järjestäminen
10. lähiliikunta-paikkojen suunnittelu ja rakentaminen
11. liikenteen, tiestön ja vesihuollon parantaminen
12. uusien asukkaiden houkutteleminen kylään
13. kyläsuunnitelmien tai kylänkehittämissohjelmien laatiminen
14. nuorten aktivoiminen (kehittämis)toimintaan ja nuorten työllistäminen yhdistyksiin
15. alueen asukkaiden palvelutarpeiden kartoittaminen
16. huoneistotalotyyppeiden senioritalojen kunnostaminen, joihin kytketään palveluja
17. sosiaaliaputoiminnan järjestäminen (vanhusten ja sairaiden hoiva ja auttaminen) kylätasolla esimerkiksi ostopalveluperiaatteella ts. korvausta vastaan
18. kylän kehitysyhtiön, kyläyhteyksen tai osuuskunnan perustaminen
19. kyläkoulutoiminnan järjestäminen kylän voimin
20. kylän turvallisuudesta huolehtiminen vapaaehtoisia pelastuspalveluyksiköitä perustamalla
21. edunvalvontavaikuttaminen Suomen kylät ry tai maakunnallisten kylien yhteenliittymän kautta
22. aloitteiden tai vetoomusten tekeminen kunnalle ja kunnallisille lautakunnille kylien etuja ja kylätoimintaa koskevissa asioissa
23. aloitteiden tai vetoomusten tekeminen ELY-keskuksille (ent. TE-keskuksille), ympäristö- tai muille alue/piirihallintoviranomaisille kylien etuja ja kylätoimintaa koskevissa asioissa
24. aloitteiden tai vetoomusten tekeminen valtakunnallisille päätöksentekijöille (esim. eduskunta, ministeriöt) kylien etuja ja kylätoimintaa koskevissa asioissa
25. yhteydenpito ja yhteistyö muissa maissa toimivien järjestöjen/yhdistysten kanssa

LIITE 2. KYSELYLOMAKE

Arvoisa vastaanottaja

Tässä kirjeessä on kysely kylätoiminnasta Suomessa. Se kuuluu Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin yhdessä Vaasan yliopiston Levón-instituutin kanssa vuosina 2009–2010 toteuttamaan Kylätoiminnan tila ja kansalaisosallistuminen -tutkimukseen.

Tarkoitamme kylätoiminnalla toimintaa, jolla ihmiset pyrkivät eri tavoin parantamaan omia elinolojaan sekä edistämään paikallista kehitystä. Tällainen toiminta ei ole sidottu vain organisoituneeseen kyläyhdistykseen, vaan sitä voi harjoittaa monenlaisten paikallisten yhdistysten tai seurojen (esimerkiksi urheiluseuran, metsästysseuran, kotiseutu- tai kaupunginosaseuran) piirissä tai tällaisten toimijoiden välisessä verkostossa. Kiinnostuksen kohteena olevaa kylätoimintaa ja siihen rinnastuvaa yhteistoimintaa voi toteuttaa sekä maaseutumaisilla että kaupunkimaisilla alueilla. Tutkimuksessa selvitetään kylätoiminnan nykytilaa sekä kylätoiminnassa tapahtuneita muutoksia. Miten toiminta on muuttunut 1990-luvun lopulta tähän päivään ja millaiset ovat toiminnan tulevaisuuden näkymät?

Kysely on osoitettu Teille kyläyhdistyksen, -toimikunnan tai vastaavan paikallisyhteisön yhteyshenkilönä. Yhteystietonne on saatu kylien maakunnallisten yhteenliittymien (19) postitusrekistereistä tai verkkosivuilta. Lisäksi olemme täydentäneet tietoja tarvittaessa kuntakohtaisilta kylätoimintaa esitteleviltä verkkosivuilta.

On hyvin tärkeää, että vastaatte tähän kyselyyn. Vain tällä tavoin saadaan monipuolinen ja ajantasainen kuva kylätoiminnasta Suomessa. Tällaisella tiedolla on erityisen suuri merkitys maaseudun ja yleensä alueiden paikallisen kehittämisen ja kehittämiss politiikan kannalta.

Kysely koostuu pääosin monivalintakysymyksistä ja siihen vastaaminen käy siten joutuisasti. Kaikki vastaukset käsitellään täysin luottamuksellisesti, eivätkä yksittäisten vastaajien vastaukset näy tutkimuksen tuloksissa. Pyydämme Teitä ystävällisesti palauttamaan täyttämäne lomake viimeistään **28.2.2010** mukana olevassa palautekuoressa, jonka postimaksu on maksettu.

Lämmin kiitos yhteistyöstä jo etukäteen!

Torsti Hyryläinen

tutkimusjohtaja
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti

Hannu Katajamäki

aluetieteen professori
Vaasan yliopisto

Tarkempia vastausohjeita on annettu lomakkeessa. Mahdollisia lisätietoja kyselylomakkeesta tai tutkimuksesta antaa erikoisuunnittelija Päivi Pylkkänen, puh. 044 336 6919 tai sähköp. paivi.pylkkanen@helsinki.fi. Tutkimuksella on myös verkkosivut osoitteessa: <http://kylatoimintatutkimus.ning.com/>

I KYLÄTOIMINNAN TOIMINTA-ALUE

Lomakkeen alussa tiedustellaan joitakin edustamanne yhteisön sijaintiin ja toiminta-alueeseen liittyviä seikkoja. Ilmauksella ”edustamanne yhteisö” tarkoitamme kylätoimintaa tai siihen rinnastuvaa toimintaa harjoittavaa yhteisöä, jonka yhteyshenkilönä/edustajana tässä kyselyssä toimitte.

Ympyröikää monivalintakysymyksissä sopivin vaihtoehto.

1. Millaisessa muodossa edustamanne yhteisö toimii? (Ympyröikää 1 vaihtoehto.)

- 1 vapaamuotoisena, rekisteröimättömänä toimikuntana tai vastaavana
- 2 rekisteröitynä kyläyhdistyksenä, kyläosuuskuntana tai vastaavana
- 3 rekisteröitynä muuna paikallisyhdistyksenä, seurana tai vastaavana; täsmentäkää alle:

2. Arvioikaa, kuinka monta ihmistä asuu edustamanne yhteisön toiminta-alueella.

- 1 alle 300 asukasta
- 2 301–500
- 3 501–1 000
- 4 1 001–2 000
- 5 2 001–5 000
- 6 Yli 5 000 asukasta

3. Millaiseksi arvioitte edustamanne yhteisön toiminta-alueen väkiluvun kehitystä **10 viime vuoden aikana** (1999–2009)?

- 1 väestö on vähentynyt
- 2 väestö on pysynyt suurin piirtein ennallaan
- 3 väestö on kasvanut

4. Kunta/kunnat, joiden alueella edustamanne yhteisö nykyisin toimii?

5. Onko edustamanne yhteisön toiminta-alueella nykyisin jokin tai joitakin seuraavista palveluista?

	Kyllä	Ei
kyläkauppa tai kauppaja	1	2
pankin konttori	1	2
postin konttori tai postipalvelut kaupan, pankin tms. yhteydessä	1	2
peruskoulun ala-aste/alakouluja	1	2
kirjasto, kirjalainauspiste tai kiertävä kirjastoauto	1	2
taksi	1	2
kyläavustaja tai muu kylässä suoraan hoitopalveluja tai muuta apua tarjoava henkilö	1	2
”lääkekaappi” eli käsikauppalääkemyynti kaupan, pankin, postin tms. yhteydessä	1	2
kahvila tai baari	1	2
huoltoasema	1	2
kioski	1	2
muita palveluja, mitä?	1	

6. Onko jokin tai jotkin edellä mainituista palveluista edustamanne yhteisön järjestämä/ylläpitämä?

- 1 ei/eivät ole
- 2 kyllä, täsmentäkää mikä/mitkä:

_____

7. Mitkä ovat yleisesti ottaen toiminta-alueenne **aktiivisimmat** yhdistykset, yhteisöt tai muut asuinalueenne kehittämiseen osallistuvat toimijatahot, edustamanne yhteisö mukaan luettuna? (Kirjoittakaa alle toimijatahoja riippumatta toimijan organisaatiomuodosta tai toimialasta.)

1. _____
2. _____
3. _____

8. Onko edustamanne yhteisön toiminta-alueella tehty **kyläsuunnitelma tai -ohjelma** tai muu tulevaisuutta luotaava kirjallinen asiakirja?

- 1 ei koskaan
- 2 kyllä, yhden kerran
- 3 kyllä, useammankin kerran
- 4 en tunne asiaa

9. Mikäli edustamanne yhteisön toiminta-alueella on edellä mainittu kyläsuunnitelma tai -ohjelma, milloin se (tai viimeisin tällaisista suunnitelmista) on laadittu?

- 1 ennen vuotta 1995
- 2 vuosina 1995–1999
- 3 vuosina 2000–2004
- 4 vuosina 2005–2009

10. Mikä taho käynnisti (viimeisimmän) (kylä)suunnitelman/ohjelman laadinnan?

- 1 kylätoimikunta tai kylällä toimivat yhdistykset/järjestöt
- 2 kunta/kaupunki
- 3 alueen oppilaitos
- 4 LEADER-yhdistys
- 5 muu taho, mikä? _____
- 6 en tunne asiaa

II TOIMIJIAT JA TOIMINNAN MUODOT

Tässä osassa tiedustellaan edustamanne yhteisön toimintamuotoihin, osallistumiseen ja toiminnan sisältöön liittyviä seikkoja. Viittaamme näissä kysymyksissä **tämänhetkiseen** tai noin **3–5 vuoden lähimenneisyyteen** ajoittuvaan toimintaan.

11. Kuinka usein toistuvaa edustamanne yhteisön toiminta on ollut **3–5 viime vuoden aikana**? Yhteisö on kokoontunut/toiminut

- 1 2 kertaa kuukaudessa tai useammin
- 2 kerran kuukaudessa
- 3 joka toinen kuukausi
- 4 3–4 kertaa vuodessa
- 5 1–2 kertaa vuodessa tai harvemmin

42 KYLÄTOIMINNAN TILA MAASEUTUTYPEITTÄIN JA MAAKUNNITTAIN
VESA ROUHIAINEN

12. Kuinka monta henkilöä osallistuu edustamanne yhteisön toimintaan ja tapaamisiin keskimäärin?

- 1 1–5 henkilöä
2 6–10 henkilöä
3 11–20 henkilöä
4 20–30 henkilöä
5 yli 30 henkilöä

13. Miten **tiedotus** ja **yhteydenpito** on järjestetty edustamassanne yhteisössä?

	Kyllä	Ei
1. yhteisöllä on omat toimivat verkkosivut	1	2
2. yhteisöllä on säännöllisesti ilmestyvä tiedotuslehti (kylälehti) tai vastaava	1	2
3. toiminnasta tiedotetaan jäsentiedotteilla joko postitse tai sähköpostitse	1	2

14. Seuraavassa taulukossa on lueteltu joukko mahdollisia toimintatapoja, joita paikallinen yhteistoiminta voi sisältää.	Harjoitamme tällaista toimintaa nykyisin	Olemme harjoittaneet ko. toimintaa <u>3–5 viime vuoden aikana</u> , mutta emme nykyisin
Ympyröikää jokaiselta riviltä sopiva vaihtoehto. Mikäli ette ole harjoittaneet ko. toimintaa, älkää merkitkö mitään ko. riville.		
1. tapahtumien organisoiminen/ järjestäminen (juhlat, retket, tanssit, talkoot)	1	2
2. talkoovuotoinen osallistuminen muiden organisoimien tapahtumien ja tilaisuuksien järjestelyihin	1	2
3. tiedottaminen kylän toiminnasta, tapahtumista ja palveluista	1	2
4. tilojen ja tavaroiden vuokraustoiminta	1	2
5. keskustelutilaisuuksien järjestäminen	1	2
6. yhteisten alueiden hoito ja ympäristön puhtaanapito	1	2
7. pienimuotoinen myynti ja varainhankinta	1	2
8. kurssi- ja kerhotoiminnan järjestäminen	1	2
4. yhteisten toimintatilojen rakentaminen, kunnostaminen tai järjestäminen	1	2
5. lähiliikunta-paikkojen suunnittelu ja rakentaminen	1	2
6. liikenteen, tiestön ja vesihuollon parantaminen	1	2
7. uusien asukkaiden houkutteleminen kylään	1	2
8. kyläsuunnitelmien tai kylänkehittämishojelmien laatiminen	1	2
9. nuorten aktivoiminen (kehittämis)toimintaan ja nuorten työllistäminen yhdistyksiin	1	2
10. alueen asukkaiden palvelutarpeiden kartoittaminen	1	2
11. huoneistotalotyyppisten senioritalojen kunnostaminen, joihin kytketään palveluja	1	2
12. sosiaaliaputoiminnan järjestäminen (vanhusten ja sairaiden hoiva ja auttaminen) kylätasolla esimerkiksi ostopalveluperiaatteella ts. korvausta vastaan	1	2
13. kylän kehitysyhtiön, kyläyrityksen tai osuuskunnan perustaminen	1	2
14. kyläkoulutoiminnan järjestäminen kylän voimin	1	2
15. kylän turvallisuudesta huolehtiminen vapaaeht. pelastuspalveluyskiköitä perustamalla	1	2
16. edunvalvontavaikuttaminen Suomen kylät ry (SYTYn) tai maakunnallisten kylien yhteenliittymän kautta	1	2
17. aloitteiden tai vetoomusten tekeminen kunnalle ja kunnallisille lautakunnille kylien etuja ja kylätoimintaa koskevissa asioissa	1	2
18. aloitteiden tai vetoomusten tekeminen ELY-keskuksille (ent. TE-keskuksille), ympäristö- tai muille alue/piirihallintoviranomaisille kylien etuja ja kylätoimintaa koskevissa asioissa	1	2
19. aloitteiden tai vetoomusten tekeminen valtakunnallisille päätöksentekijöille (esim. eduskunta, ministeriöt) kylien etuja ja kylätoimintaa koskevissa asioissa	1	2
20. yhteydenpito ja yhteistyö muissa maissa toimivien järjestöjen/yhdistysten kanssa	1	2

III OSALLISTUMINEN HANKETOIMINTAAN

Tässä osassa tiedustellaan edustamanne yhteisön kokemuksia hanketoiminnasta (projekteista). Hanketoiminnan kautta on voinut saada **ulkopuolista rahoitusta** yhteisöjen hankkeille (projekteille). Hankerahoitusta tarjoavia ohjelmia ovat olleet 2000-luvulla mm. LEADER(+), Pomo(+), Tavoite 1 -ohjelma, Alueellinen maaseudun kehittämisohjelma (ALMA) ja Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma (2007–2013).

Yhteisönne itse toteuttamat kehittämishankkeet

15. Kuinka monta kertaa edustamanne yhteisö on **toteuttanut itse** kehittämishankkeita **viiden (5) viime vuoden aikana**? (Yhteisöllänne on ollut vetovastuu hankkeessa.)

- 1 emme lainkaan
- 2 1–3 hanketta
- 3 4–6 hanketta
- 4 yli 7 hanketta
- 5 en tunne asiaa

16. Jos edustamanne yhteisö on toteuttanut itse hankkeita, mitä suuruusluokkaa on hankkeeseen/hankkeisiin myönnetty julkinen rahoitus **viiden (5) viime vuoden aikana** yhteensä?

- 1 alle 10 000 €
- 2 noin 10 000–49 000 €
- 3 noin 50 000–99 000 €
- 4 noin 100 000–149 000 €
- 5 yli 150 000 €
- 6 en tunne asiaa

Yhteisönne mukanaolo yhteistyökumppanina kehittämishankkeissa

17. Kuinka monta kertaa edustamanne yhteisö on **ollut kumppanina mukana** erilaisissa kehittämishankkeissa **viiden (5) viime vuoden aikana**? (Hankkeen käynnistäjä tai vetäjä on ollut jokin toinen taho.)

- 1 emme lainkaan
- 2 1–3 hankkeessa
- 3 4–6 hankkeessa
- 4 yli 7 hankkeessa
- 5 en tunne asiaa

18. Esittäkää edustamanne yhteisön ja omien kokemusten perusteella vapaamuotoisesti kommentteja **hanketoiminnan eduista, hyödyistä, heikkouksista tai ongelmista**:

IV KYLÄTOIMINNAN YHTEISTYÖTAHOT JA YHTEISTYÖN MUODOT

Tässä osassa tiedustellaan edustamanne yhteisön yhteistyötahoja ja -muotoja 3–5 viime vuoden aikana. Kysymykset koskevat ensin yhteistyötahoja ja organisaatioita yleisesti. Tämän jälkeen tiedustellaan yhteistyöstä kunnan, paikallisten toimintaryhmien ja lopuksi Suomen kylätoiminta ry:n (SYTYn)/kyltien maakunnallisten yhteenliittymien kanssa.

19. Kuinka paljon edustamanne yhteisö on tehnyt yhteistyötä alle olevien tahojen ja organisaatioiden kanssa 3–5 viime vuoden aikana?

	Ei lain- kaan	Jonkin verran	Paljon	En tun- ne asiaa
1. kunta/kunnat	1	2	3	4
2. paikalliset toimintaryhmät (LEADER-, Pomo-, Alma- tai Tavoite 1 - kehittämissyhdistykset)	1	2	3	4
3. kyltien maakunnalliset yhteenliittymät	1	2	3	4
4. Suomen kylätoiminta ry (SYTY)	1	2	3	4
5. maamies- tai maatalousseurat	1	2	3	4
6. maa- ja kotitalousyhdistykset	1	2	3	4
7. Marttayhdistykset	1	2	3	4
8. urheiluseurat	1	2	3	4
9. metsästysseurat	1	2	3	4
10. seurakunnat	1	2	3	4
11. yrittäjäyhdistykset	1	2	3	4
12. poliittiset yhdistykset	1	2	3	4
13. kyläyhdistykset/toimikunnat	1	2	3	4
14. kotiseutuyhdistykset	1	2	3	4
15. vapaa-ajanasukastoimikunnat/yhteisöt	1	2	3	4
16. kyläkoulut	1	2	3	4
17. paikalliset yritykset (esim. kyläkauppa)	1	2	3	4
18. ammattioppilaitokset tai ammattikorkeakoulut	1	2	3	4
19. yliopisto tai yliopisto yksiköt	1	2	3	4
20. ulkomailla toimivat organisaatiot	1	2	3	4
21. muut yhteistyötahot, mitkä?		2	3	
<hr/>		2	3	

Kunnat/kaupungit yhteistyötahoina

20. Onko yhteisönne tehnyt yhteistyötä kunnan/kaupungin kanssa? Missä asioissa yhteistyötä on tehty?

	Kyllä	Ei
1. toimintatilat ja harrastuspaikat	1	2
2. kaavoitus ja kunnallistekniikka	1	2
3. tieasiat ja joukkoliikenne	1	2
4. asuinympäristö	1	2
5. vapaa-ajan toiminta	1	2
6. kouluasiat	1	2
7. hankerahoitus tai toiminta-avustus kylätoimikunnalle	1	2
8. palvelujen tuottaminen	1	2
9. muu yhteistyö, mikä?	1	

Paikalliset toimintaryhmät yhteistyötahoina

Suomessa toimii tällä hetkellä 55 paikallista toimintaryhmää/maaseudun kehittämissyhistystä. Monet toimintaryhmis-
 tä on tunnettu aikaisemmin paremmin joko LEADER(+)-, Pomo (+)-, Alma- tai Tavoite 1-ohjelman mukaisena maaseu-
 dun kehittämissyhistyksiinä. Toimintaryhmät kattavat maantieteellisesti kaikki Suomen maaseutumaiset alueet myös
 kaupungeissa niiden keskustojen kaava-alueita lukuun ottamatta. Kaikilla toimintaryhmillä on omaa aluettaan koskeva,
 toimintaa suuntaava kehittämissuunnitelma.

21. Missä määrin alueellanne nykyisin toimiva paikallinen toimintaryhmä **tunnetaan** edustamanne yhteisön piirissä?

- 1 ei lainkaan
- 2 erittäin heikosti
- 3 melko heikosti
- 4 melko hyvin
- 5 erittäin hyvin
- 6 en tunne asiaa

22. Missä määrin edustamanne yhteisön piiristä on osallistuttu paikallisen toimintaryhmän toimintoihin **3–5 viime vuoden** aikana?

	Kyllä	Ei
1. On osallistuttu alueella toimivan paikallisen toimintaryhmän hallitustyöhön.	1	2
2. On osallistuttu alueella toimivan paikallisen toimintaryhmän kokouksiin (kuten kehittämissyhistyksen vuosikokoukset).	1	2
3. On osallistuttu alueella toimivan paikallisen toimintaryhmän järjestämiin tiedotus, koulutus ym. vastaaviin tilaisuuksiin	1	2
4. On osallistuttu alueella toimivan paikallisen toimintaryhmän ohjelman laatimiseen (jollain tavalla).	1	2
5. On haettu alueella toimivan paikallisen toimintaryhmän hankerahoitusta.	1	2
6. On vastattu alueella toimivan paikallisen toimintaryhmän seuranta- ja arviointikyselyihin.	1	2
7. On osallistuttu alueella toimivan paikallisen toimintaryhmän toimintaan muuten, miten?	1	2
8. En tunne asiaa.	1	

23. Jokaisella paikallisella toimintaryhmällä on aluettaan koskeva paikallinen kehittämissuunnitelma vuosille 2007–2013. Onko edustamanne yhteisö **vaikuttanut** alueella toimivan toimintaryhmän **kehittämissuunnitelman sisältöön**?

- 1 ei lainkaan
- 2 erittäin vähän
- 3 melko vähän
- 4 melko paljon
- 5 erittäin paljon
- 6 en tunne asiaa

24. Onko alueenne paikallisesta toimintaryhmästä **ollut hyötyä** edustamallenne yhteisölle?

- 1 kyllä, paljonkin; kuvailee lyhyesti, miten: _____
- 2 kyllä, jonkin verran; kuvailee lyhyesti, miten: _____
- 3 ei juurikaan merkitystä; kuvailee lyhyesti, miksi: _____
- 4 ei lainkaan merkitystä
- 5 en tunne asiaa

25. Suomen kylätoiminta ry. (SYTY) on kylätoiminnan valtakunnallinen järjestö, jolla on myös maakunnalliset yhteenliittymät. **Tunteeko** edustamanne yhteisö SYTYn ja kylien maakunnallisten yhteenliittymien toimintoja ja **onko oltu** niissä mukana?

	Kyllä	Ei
1. Tuntemme Suomen kylätoiminta ry:n (SYTYn) kehittämisohjelman 2008–2013.	1	2
2. Tuntemme oman maakuntamme maakunnallisen kylien yhteenliittymän ohjelman.	1	2
3. Tuntemme www.maaseutuplus.net -verkkosivut.	1	2
4. Tuntemme Maaseutuplus-lehden.	1	2
5. Olemme ottaneet yhteyttä SYTYn kylätoimintaan liittyvissä asioissa.	1	2
6. Olemme ottaneet yhteyttä maakunnalliseen kyläasiamiehen kylätoimintaan liittyvissä asioissa.	1	2
7. Olemme osallistuneet SYTYn ja/tai maakunnallisen kylien yhteenliittymän järjestämään koulutukseen.	1	2
8. Olemme osallistuneet SYTYn ja/tai maakunnallisen kylien yhteenliittymän ohjelmien laatimiseen.	1	2
9. Edustamani yhteisö on SYTYn jäsen.	1	2
10. Edustamani yhteisö on maakuntamme kylien maakunnallisen yhteenliittymän jäsen.	1	2

V KYLÄTOIMINNALLA VAIKUTTAMINEN

Tässä osassa tiedustellaan ensin kehittämistoimintaan kannustavia ja sitä rajoittavia tekijöitä. Tämän jälkeen kartoitetaan, kuinka edustamanne yhteisö katsoo voineensa vaikuttaa asuinalueensa kehitykseen **3–5 vuoden viime aikana** ja miten sen piirissä arvioidaan alueella tapahtunutta kehitystä yleensä. Tässä osassa on mukana avoimia kysymyksiä, joihin toivomme vapaamuotoisia vastauksia ja kommentteja. Halutessanne voitte vastata vain monivalintakysymyksiin. Kaikki vastaukset ovat tutkimuksen kannalta yhtä arvokkaita.

26. Mitä mieltä olette seuraavista, kehittämistoiminnan mahdollisia innoittajia ja rajoittajia koskevista väittämistä edustamanne yhteisön ja omien kokemusten perusteella?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En tunne asiaa
1. Lisääntyneet rahoitusmahdollisuudet omaehtoiseen kehittämiseen ovat suunnanneet toimintaamme uusille urille.	1	2	3	4	5
2. Lisääntyneet neuvonta- ja tukipalvelut (esim. toimintaryhmät) ovat aktivoineet edustamaani yhteisöä hanketoimintaan.	1	2	3	4	5
3. Alueellamme on toiminut uudistuskykyisiä ihmisiä ja avaintoimijoita.	1	2	3	4	5
4. Toimintaamme on aktivoinut ja suunnannut paikallinen kyläsuunnitelma tai kylän kehittämisohjelma.	1	2	3	4	5
5. Toimintaamme on vaikeuttanut ongelmien ja ratkaistavien asioiden laajuus.	1	2	3	4	5
6. Toimintaamme on rajoittanut osallistumisen vähäisyys ja tehtävien kertyminen samoille henkilöille.	1	2	3	4	5
7. Toimintaamme on vaikeuttanut kylän syrjäinen sijainti keskuksiin nähden.	1	2	3	4	5
8. Toimintaamme on rajoittanut yhteistyön vähäisyys kunnan kanssa.	1	2	3	4	5
9. Toimintaamme on rajoittanut yhteistyön vähäisyys asukkaiden välillä.	1	2	3	4	5

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En tunne asiaa
10. Toimintaamme on vaikeuttanut hanketoimintaan liittyvän osaamisen puute.	1	2	3	4	5
11. Toimintaamme on vaikeuttanut hanketoimintaan liittyvä paperityö ja ”byrokratia”.	1	2	3	4	5
12. Kun ei ole enää juuri paikallisia palveluja, mitä alueella puolustaa, on asukkaiden välinen yhteistoimintakin laimentunut.	1	2	3	4	5

27. Onko edustamanne yhteisön toiminta-alueella tapahtunut **3–5 viime vuoden** aikana jotakin todella hyvää tai huonoa, minkä katsotte vaikuttaneen tai suunnanneen koko alueen kehityksen suuntaa? Mitä ja miten se vaikutti? (Vastatkaa vapaamuotoisesti.)

Hyvää:

Huonoa:

---

28. Missä määrin koette, että edustamanne yhteisö on **pystynyt** toiminnallaan **vaikuttamaan** alueenne elinoloihin ja yleiseen kehitykseen **3–5 viime vuoden** aikana?

- 1 ei lainkaan
- 2 vähän
- 3 kohtalaisesti
- 4 merkittävästi
- 5 en tunne asiaa

29. Miten katsotte paikallisen kehittämisen vaikutusmahdollisuuksien kaiken kaikkiaan **kehittyneen 3–5 viime vuoden** aikana?

- 1 heikentyneet
- 2 pysyneet ennallaan
- 3 lisääntyneet
- 4 en tunne asiaa

30. Mitkä ovat mielestänne olleet edustamanne yhteisön toiminnan **tärkeimmät onnistumiset 3–5 viime vuoden** aikana? (Vastatkaa vapaamuotoisesti.)

VI KYLÄTOIMINNAN TULEVAISUUS

Tässä osassa tiedustellaan näkemyksiänne kylätoiminnan tulevaisuudesta. Kuten edellisessä osassa, mukana on myös avoimia kysymyksiä, joihin toivotaan vapaamuotoisia vastauksia.

31. Missä määrin arvioitte edustamanne yhteisön **itse harjoittavan lähivuosina (seuraavat 3–5 vuotta)** alla kuvattuja toimintoja?

	Paljon	Jonkin verran	Ei lainkaan	En osaa sanoa
1. tapahtumien organisoiminen/ järjestäminen (juhlat, retket, tanssit, talkoot)	1	2	3	4
2. talkoomuotoinen osallistuminen muiden organisoimien tapahtumien ja tilaisuuksien järjestelyihin	1	2	3	4
3. tiedottaminen kylän toiminnasta, tapahtumista ja palveluista	1	2	3	4
4. tilojen ja tavaroiden vuokraustoiminta	1	2	3	4
5. keskustelutilaisuuksien järjestäminen	1	2	3	4
6. yhteisten alueiden hoito ja ympäristön puhtaanapito	1	2	3	4
7. pienimuotoinen myynti ja varainhankinta	1	2	3	4
8. kurssi- ja kerhotoiminnan järjestäminen	1	2	3	4
9. yhteisten toimintatilojen rakentaminen, kunnostaminen tai järjestäminen	1	2	3	4
10. lähiliikunta-paikkojen suunnittelu ja rakentaminen	1	2	3	4
11. liikenteen, tiestön ja vesihuollon parantaminen	1	2	3	4
12. uusien asukkaiden houkuttelevuus kylään	1	2	3	4
13. kyläsuunnitelmien tai kylänkehittämishjelmien laatiminen	1	2	3	4
14. nuorten aktivoiminen (kehittämistoimintaan ja nuorten työllistämisen yhdistyksiin)	1	2	3	4
15. alueen asukkaiden palvelutarpeiden kartoittaminen	1	2	3	4
16. huoneistotalotyyppisten senioritalojen kunnostaminen, joihin kytketään palveluja	1	2	3	4
17. sosiaaliaputoiminnan järjestäminen (vanhusten ja sairaiden hoiva ja auttaminen) kylätasolla esimerkiksi ostopalveluperiaatteella ts. korvausta vastaan	1	2	3	4
18. kylän kehitysyrityksen, kyläyrityksen tai osuuskunnan perustaminen	1	2	3	4
19. kyläkoulutoiminnan järjestäminen kylän voimin	1	2	3	4
20. kylän turvallisuudesta huolehtiminen vapaaehtoisia pelastuspalveluyksiköitä perustamalla	1	2	3	4
21. edunvalvontavaikuttaminen Suomen kylät ry (SYTYn) tai maakunnallisten kylien yhteenliittymän kautta	1	2	3	4
22. aloitteiden tai vetoamusten tekeminen kunnalle ja kunnallisille lautakunnille kylien etuja ja kylätoimintaa koskeissa asioissa	1	2	3	4
23. aloitteiden tai vetoamusten tekeminen ELY-keskuksille (ent. TE-keskuksille), ympäristö- tai muille alue/piirihallintoviranomaisille kylien etuja ja kylätoimintaa koskeissa asioissa	1	2	3	4

	Paljon	Jonkin verran	Ei lainkaan	En osaa sanoa
24. aloitteiden tai vetoamusten tekeminen valtakunnallisille päätöksentekijöille (esim. eduskunta, ministeriöt) kylien etuja ja kylätoimintaa koskevissa asioissa	1	2	3	4
25. yhteydenpito ja yhteistyö muissa maissa toimivien järjestöjen/yhdistysten kanssa	1	2	3	4

32. Mitä mieltä olette seuraavista peruspalvelujen tulevaisuutta koskevista väittämistä edustamanne yhteisön näkökulmasta?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En tunne asiaa
1. Paikallisten peruspalvelujen saatavuus on tulevaisuudessa yhä enemmän yhdistysten vastuulla.	1	2	3	4	5
2. Paikallisten yhdistysten ja muiden kolmannen sektorin toimijoiden on tarpeen ottaa päävastuu palvelujen kehitystyöstä omalla asuinalueellamme.	1	2	3	4	5
3. Asuinalueemme palveluiden tulevaisuuden kannalta ratkaisevia ovat kunnassa tai muilla poliittis-hallinnollisilla tahoilla tehtävät päätökset.	1	2	3	4	5
4. Paikallisten yhdistysten ja toimijoiden tulee pyrkiä vaikuttamaan enemmän poliittis-hallinnolliseen päätöksentekoon kuin ryhtyä itse palvelujen järjestelijäksi tai tuottajaksi	1	2	3	4	5
5. Liiketoimintaa harjoittavat yksityiset yritykset tuottavat jatkossa suuremman osan peruspalveluista omalla asuinalueellamme.	1	2	3	4	5
6. Kuntaliitokset vaikuttavat kielteisesti maaseudun peruspalvelujen saatavuuteen.	1	2	3	4	5
7. Maalle muuttajien ja siellä asuvien pitää tulevaisuudessa hyväksyä se, että peruspalvelujen saatavuus on pysyvästi heikompi kuin taajamissa.	1	2	3	4	5
8. Toiminta tulee muuttamaan entistä kansainvälisemmäksi.	1	2	3	4	5
9. Sosiaalisen median merkitys kansalaistoiminnassa tulee kasvamaan.	1	2	3	4	5

33. Mitkä ovat ne **peruspalvelut**, joiden saatavuutta pidätte asuinalueenne tulevaisuuden kannalta **kaikkein tärkeimpinä**? (Vastatkaa vapaamuotoisesti.)

VII TAUSTATIETOJA VASTAAJASTA

Tässä osassa tiedustellaan vielä jotakin vastaajaan liittyviä taustatietoja, joilla on merkitystä aineiston tilastollisen käsittelyn kannalta.

34. Vastaajan rooli tai tehtävä edustamassaan yhdistyksessä/yhteisössä (ympyröikää vain yksi vaihtoehto)

- 1 toimikunnan tai yhdistyksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja
- 2 sihteeri tai rahastonhoitaja
- 3 muu rooli tai tehtävä; mikä _____

35. Vastaajan ikä

- 1 alle 35-vuotias
- 2 36–50-vuotias
- 3 51–65-vuotias
- 4 Yli 65-vuotias

36. Vastaajan sukupuoli

- 1 nainen
- 2 mies

37. Kuinka kauan olette **yhteensä** olleet mukana jollakin tavoin kylätoiminnassa/paikallisessa kehittämistoiminnassa? Arvioikaa mukaan myös epämuodolliset asemat ja tehtävät.

- 1 alle 5 vuotta
- 2 6–10 vuotta
- 3 11–20 vuotta
- 4 Yli 20 vuotta

38. Kuinka kauan olette asuneet nykyisellä, edustamanne yhteisön toiminta-alueella?

- 1 alle 5 vuotta
- 2 6–10 vuotta
- 3 11–20 vuotta
- 4 Yli 20 vuotta

SANA ON VAPAA!

39. Mikäli tunnette kylätoimintaa pitkältä ajalta, kuvaillkaa omin sanoin, miten toiminta on **muuttunut** sisällöllisesti (mitä tehdään) tai laadullisesti (miten tehdään) tai toimijoiden osalta (ketkä tekevät) 1980-, 1990- ja 2000-luvuilla?

---

40. Onko mielessänne muita ajatuksia ja kokemuksia kylätoiminnasta ja/tai paikallisesta kehittämistoiminnasta? Teillä on myös mahdollisuus saattaa vapaamuotoisia kommentteja tai tapahtumakuvauksia tutkijoiden tietoon kirjoittamalla niistä tämän lomakkeen lisäksi www-osoitteessa: <http://kylatoimintatutkimus.ning.com/> Vastaaminen tapahtuu luottamuksellisesti eikä vastaajaa voida tunnistaa.

Kiitoksia vastauksestanne!

WWW.HELSINKI.FI/RURALIA

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI